

Mare

'Zij begreep meer dan wie dan ook'

Pagina 7

Hoe computers zowel Spotify als componisten kunnen helpen

Pagina 3

Gerard Soeteman: 'Liever prins in Nederland dan bedelaar in Hollywood'

Pagina 8

Doodgewaande dichter Lévi Weemoedt breekt door. 'Assen tot Assen'

Pagina 9

Welke wet gaat voor?

Juristen over de botsing tussen immigratiebeleid en kinderrechten

Protest tegen de uitzetting van de Armeense kinderen Lili en Howick in Den Haag, 6 september. Foto Werry Crone/Hollandse Hoogte

Raden: 'Wij zijn buitenspel gezet'

Leden van faculteitsraden zijn verkeerd of onvolledig geïnformeerd over de kwaliteitsafspraken. Stukken kwamen soms te laat, of helemaal niet.

De universiteitsraad is boos over deze gang van zaken en stemt voorlopig niet in met het plan van aanpak kwaliteitsafspraken.

Onderwijsminister Van Engelshoven heeft het geld van het studievoorschot gekoppeld aan zogeheten kwaliteitsafspraken. Dat was immers het idee achter het leenstelsel: de middelen die het afschaffen van de basisbeurs opleverde, moeten ten goede komen aan studenten. De universiteiten moeten hun plannen indienen bij het ministerie, die ze vervolgens door de Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie laat beoordelen. Als blijkt dat er onvoldoende voortgang is geboekt of de medezeggenschap er onvoldoende bij is betrokken, wordt een deel van de middelen gekort.

De faculteiten hebben plannen gemaakt voor waar hun deel van het studievoorschot naar toe zou moeten. De faculteitsraden moesten hiermee instemmen. Nu blijkt dat proces helemaal niet goed te zijn verlopen.

De universiteitsraadsraad had het plan al in mei willen bespreken, toen er een kaderdocument lag. 'Met de fractievoorzitters is toen informeel gesproken zonder hen dit document te verschaffen.' Het stuk had echter toen al in de raad besproken moeten worden. De raad 'betreurt' het dat dat niet is gebeurd. 'Door dit tekort aan informatie zijn de raadsleden niet in staat gesteld om goed te kunnen meedenken.'

'Het uiteindelijke plan van aanpak is nu echt heel erg laat bij ons binnengekomen. En dat stoort heel erg, aldus Bart van der Steen van personeelspartij FNV Overheid. Maar de raad vindt het 'nog veel kwalijker' dat 'niet alle faculteitsraden correct hebben kunnen meedenken met het plan.'

> Verder lezen op pagina 4

Minderjarige asielzoekers worden vaak onterecht vastgezet, aldus tientallen experts die vorige week in Leiden de *clash* tussen immigratie- en kinderrechten bespraken. 'Dit zijn grove schendingen.'

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN De Armeense Lili (12) en Howick (13) brachten Nederland in september in rep en roer. Na negen jaar tevergeefs procederen voor een verblijfsvergunning moesten de kinderen, zus en broer, terug naar Armenië. Om uitzetting te voorkomen denken ze onder. Pas na aanhoudende media-aandacht en maatschappelijke druk mochten ze van staatssecretaris Mark Harbers blijven. Een relatief *happy end*: hun moeder is namelijk wel teruggestuurd naar Armenië.

Regelmatig moeten kinderrechten opboksen tegen immigratiewet-

geving. Bij kinderrechten draait het uiteindelijk om het belang van het kind, de *best interest*. Maar wat is dit precies: het koste wat kost bij de ouders houden? Of mag een kind in geen geval opdraaien voor de acties van de ouders? Moet het onafhankelijk een verblijfsvergunning kunnen krijgen, zoals Lili en Howick? Is het dan beter voor het kind als de ouders die ook krijgen, en weegt dit belang zwaarder dan de immigratiewetten?

Over deze dilemma's discussieerden tientallen internationale experts vorige week donderdag en vrijdag, tijdens een conferentie van het Institute of Immigration Law. In een razend tempo – de sprekers hadden elk een kwartier om te presenteren – werden er hete hangijzers voorgelegd.

Een casus uit Luxemburg: twee kinderen, van vier en tien, waren achtergelaten in de buurt van de Luxemburgse immigratiedienst. De kinderen zaten niet in een asielpro-

cedure, en waren niet vergezeld door een volwassene. 'Tijdens een vergadering besepte iedereen dat er geen juridisch of praktisch raamwerk is voor dit soort zaken,' zegt René Schlechter, kindermobdsman van Luxemburg. 'Iedereen had een goede reden om niet verantwoordelijk te zijn. Ik was geschokt.'

Het vierjarige kind werd uiteindelijk ondergebracht in een jeugdzorginstelling. Het tienjarige meisje ging naar een instelling voor alleenstaande minderjarige vluchtelingen. 'Dat is voor oudere kinderen, en ze was daar het enige meisje.'

'Ze was bang om te slapen,' vult Schlechters collega Susanna Greijer aan. 'Ze zat als tienjarig meisje tussen de 14- tot 17-jarigen, en dat waren allemaal jongens. Het personeel had een kamer voor haar gemaakt in een van hun kantoren. Een van de begeleiders sliep bij haar, omdat ze bang was alleen te zijn.'

In de Europese Unie zijn 31.400

alleenstaande minderjarige asielzoekers. Daarvan zitten er vijftig in Luxemburg. Het werkelijke aantal ligt waarschijnlijk twee keer zo hoog, maar niet elke asielzoeker is geregistreerd, zegt Greijer. 'Mischien is het niet hun eindbestemming, of zijn ze bang dat als ze in Luxemburg in de procedure komen, ze nergens anders meer asiel kunnen aanvragen.'

Kinderen opsluiten mag van de Verenigde Naties alleen als uiterste maatregel. Toch komt het in de EU steeds vaker voor, zeggen de aanwezige onderzoekers. En dat is slecht voor de ontwikkeling. 'Literatuur uit de psychiatrie bewijst de impact op psychische gezondheid,' zegt Stephen Phillips van de Finse universiteit Åbo Akademi. 'We moeten dit samenbrengen met juridische literatuur als overtuigender argument om kinderdetentie volledig te stoppen.'

> Verder lezen op pagina 5

LITERAIR TALENT OPGELET!

Win € 250 met de Mare-Kooyker Kerstverhalenwedstrijd

Ook dit jaar weer: de Mare-Kooyker Kerstverhalenwedstrijd! Win €250, €75 of €50 aan boekenbonnen. Oproep van auteurs en juryleden Christiaan Weijts en Arjen van Veelen: schrijf gewoon een goed verhaal, met kop en staart, over een strevend personage dat een omslag doormaakt. Mail (max. 1500 wrd) voor 7 december naar: redactie@mare.leidenuniv.nl Deelname alleen voor Leidse studenten.

LEIDS UNIVERSITAIR WEEKBLAD

Mare

Boekhandel Kooyker

Bandirah Pagina 12

Geen commentaar

Is het angst?

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN Studenten en personeel staan binnenkort lijnrecht tegenover rector Stolker en zijn bestuursleden. De messen zijn geslepen en er wordt oorlogstaal gesproken, voor de setting van een universiteitsraadvergadering dan. Want ze zijn het nu echt, écht, écht fundamenteel oneens.

Het gaat over het aanstellen van een ombudsman – pardon, ombudsfunctionaris (zie pagina 5). De uit het Zweeds overgenomen titel 'ombudsman' is echter genderneutraal, dus voor de leesbaarheid houden we het daar even op. Een ombudsman is een onafhankelijke klachtenbehandelaar, die ook ongevraagd onderzoek mag doen in een organisatie.

Studenten hebben al zo iemand, medewerkers niet. En dat zou, op zich, geen overbodige luxe zijn. Of het nou gaat om terror-profs, intimidatie, discriminatie, mysterieus verdwenen rapporten of verziende werksferen, de universiteit is een grote organisatie, en om de rector te quoten: 'Daar gebeurt altijd wel wat.'

Des te meer reden om de checks and balances zoveel mogelijk op orde te hebben, zou je zeggen. Dat een grote organisatie niet altijd harmonieus gezellig met elkaar om tafel zit, is logisch. Dat vinden de studenten en personeelsleden ook: ze hebben er al drie keer om gevraagd, maar het bestuur geeft niet toe.

Als verdediging schernt Stolker met vertrouwenspersonen: die zijn er al, dus laten we die gebruiken. Maar vertrouwenspersonen zijn geen ombudsmannen, maar eerder luisterende oren en schouders om op uit te huilen. Daarnaast zitten ze nota bene in de organisatie waarover geklaagd wordt. Niet bij uitstek degenen waar je naartoe gaat als je echt aan de bel wilt trekken en aan een oplossing wil werken.

Het gaat juist om een persoon die eerst beerputten opentrekt en daarna frisse lucht door de universiteitsgangen laat waaien, waar opgekropte frustraties, werkdruk en onzekerheid ertoe leiden dat mensen verstikken, opbranden en elkaar de kamer uitvechten. Die willen niet alleen hun hart anoniem kunnen luchten, maar ook hun recht halen.

Is het angst? Is het bestuur bang voor een vrouw/man die onafhankelijk door de academie wandelt, naar klachten luistert en op eigen houtje onderzoek mag doen? Wat hebben ze te verbergen?

Het zal moeilijker zijn controle te houden op de communicatiestromen, die nu al beperkt worden tot één persvoorlichter. Het zal ook moeilijk zijn om mensen te verzoeken tweets te verwijderen, om het universiteitsimago te beschermen. Mensen verbieden te praten met de pers is al zoveel werk. Maar niet mogen praten met een ombudsman is uit den boze. Hoe harder de deksel wordt dichtgehouden, hoe harder de ketel uiteindelijk ontploft.

Colofon

Redactie-adres Reuvenplaats 3, 2311 BE Leiden
Postbus 9500 2300 RA Leiden
Telefoon 071-527 7272
Website mareonline.nl
E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl
De redactie is op vrijdag gesloten.
Oplage circa 15.000
Hoofredactie
Frank Provoost frank.provoost@mare.leidenuniv.nl
Redactie
Vincent Bongers vbongers@mare.leidenuniv.nl
Bart Braun bbraun@mare.leidenuniv.nl
Anoushka Kloosterman a.kloosterman@mare.leidenuniv.nl
Sebastiaan van Loosbroek
s.p.van.loosbroek@mare.leidenuniv.nl
Susan Wichgers s.wichgers@mare.leidenuniv.nl
Medewerkers
Femke Blommaert · Holger Gzella · Tim Hoffman · Marit de Roij · Benjamin Sprecher · Daniëlle Tuk
Fotografie Taco van der Eb · Marc de Haan
Illustraties Bas van der Schot · Bandirah · Silas.nl
Basisonwerp Roeland Segaar, Dokwerk Communicatie
Art direction en vormgeving marcel van den berg
Drukwerk Rodi Rotatiedruk, Broek op Langedijk
Advertenties Bureau van Vliet B.V.
Postbus 20 2040 AA Zandvoort
Telefoon 023 - 571 47 45
Redactieraad
Prof. dr. Rick Lawson (voorzitter) · Prof. dr. Frank Israel (vice-voorzitter) · Dagmar Brouwer · Prof. dr. Willem van der Does · drs. Malou van Hintum · Emilie van Kinschot · Thomas van Klaveren · Nathan Oosthoek · Frank Rensen · dr. Alexander Pleijter · Maarten Jesse Pot
Jaarabonnement
Een jaarabonnement op Mare loopt van september t/m juni. Belangstellenden kunnen Mare thuisgestuurd krijgen door €35 over te maken op IBAN NL68RAB00103257950 ten name van Universiteit Leiden (o.v.v. Mare en SAP-nummer 6200092091) en vervolgens een bevestigingsmail met daarin hun adres te sturen naar redactie@mare.leidenuniv.nl. Studenten betalen €25.
Ter controle graag in de bevestigingsmail ook het studentnummer vermelden.
Adreswijzigingen, klachten en opmerkingen over de toezending redactie@mare.leidenuniv.nl 071-5277272
Ingezonden mededelingen
Mededelingen voor het op donderdag verschijnende nummer moeten uiterlijk de voorafgaande donderdag 16.00 uur in het bezit van de redactie zijn.
ISSN 0166-3690

Column

Alles wat er mis is met de wetenschap anno 2018

Vorige week was ik op bezoek bij het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Voor een simpele vergadering, om een conceptversie van een klein onderzoekje te bespreken. Ik had niet verwacht dat ik daar, in die vissenkom van een vergaderzaaltje op de Rijnstraat 8, zou worden geconfronteerd met alles wat er mis is met de wetenschap anno 2018. Maar dat is precies wat er gebeurde.

De context: samen met twee consultancyclubjes en een collega schrijven we een rapport over hoeveel grondstoffen we nodig hebben voor alle windturbines en zonnepanelen die we volgens het Nederlandse energieakkoord in de komende jaren gaan bouwen. Op de een of andere manier hebben de consultants dit onderwerp onder de aandacht kunnen krijgen, op het niveau dat een staatssecretaris ermee naar een Europese top gaat. Het bezoek was een afspraak met de zogeheten 'begeleidingscommissie' vanuit het ministerie.

Eerst nog even een vraag: hoe kan het eigenlijk dat consultants een relatief licht rapport over materiaalschaarste schrijven en daarmee ruim de aandacht krijgen, tot aan een staatssecretaris toe, terwijl mijn instituut er al minstens een decennium onderzoek naar doet? Ik ben zelfs op het onderwerp gepromoveerd. En oké, dat niemand mijn proefschrift heeft gelezen, is tot daaraantoe. Maar ook TNO heeft hier jarenlang rapporten aan gewijd – die klaarblijkelijk ook stevast zijn genegeerd. En als je dan ook nog klimaatsceptici, anti-vaxxers, en president Trump in de overweging meeneemt, kan je eigenlijk niet anders dan concluderen: wij wetenschappers doen iets heel erg verkeerd in onze communicatiestrategie.

Terug naar de vergadering. Aanvankelijk leek alles welletjes te gaan (de vrouw/man-verhouding was 1 op 10, maar dat terzijde), totdat we onze centrale resultaten bespraken. En in de bijbehorende grafiek stonden een paar lijntjes waar, volgens een van de ambtenaren, de staatssecretaris door in de problemen kon komen. Niet omdat de lijntjes niet klopten, maar omdat ze een politiek

beladen discussie konden uitlokken.

Oh jee, een hoge ambtenaar die ons vraagt onze resultaten bij te werken zodat ze beter passen bij de politieke werkelijkheid. Dat is natuurlijk foute boel. En dat gelijk al bij mijn eerste opdracht voor een ministerie. Mijn collega en ik keken elkaar met gefronste wenkbrauwen aan en gingen voorzichtig de discussie aan.

Punt van discussie was een lijn die het Nederlandse aandeel van de wereldwijde vraag naar grondstoffen aangaf. Dit was meer dan waar we, gezien onze bevolking en bruto nationaal product, recht op hadden. Nu is er enorm veel te zeggen over dat concept 'recht hebben op grondstoffen', en daar ging het rapport niet over. We verzonnen een andere vergelijking. Iedereen tevreden.

Maar dat moment van stress, toen ik me realiseerde dat we gewoon niet zo makkelijk de kamer uit zouden kunnen lopen, als deze ambtenaar daadwerkelijk om iets had gevraagd waar ik het niet mee eens was. Dat moment was heel leerzaam.

Het is makkelijk om vanaf de zijlijn te roepen dat het een schande is als weer eens blijkt dat een wetenschappelijk rapport niet helemaal integer tot stand is gekomen. Maar het is minder makkelijk om jezelf uit zo een situatie te redden als je er per ongeluk in verzeild raakt.

Laten we eindigen met het belangrijkste punt: als de maatschappij verwacht dat wetenschappers niet gevoelig zijn voor druk van opdrachtgevers, moet het absurde funding systeem, waarin wij voor onderzoeksfinanciering volledig afhankelijk zijn van externe partijen, op de schop. Maar in plaats daarvan wordt er dit jaar weer bezuinigd. Dus wordt het dit jaar weer moeilijker ons onafhankelijk op te stellen. Nu is er een actiegroep, WOin-Actie, die hier wat aan probeert te doen. Ik steun ze van harte. Hopelijk jullie ook.

BENJAMIN SPRECHER is universitair docent bij het Centrum voor Milieuwetenschappen in Leiden

Achtergrond

De anatomie van hits

De computer als gereedschap voor Spotify en componisten

Carter and King Jazzing Orchestra in Houston, 1921.

Muziek heeft patronen die we herkennen, maar slecht kunnen beschrijven. Anja Volk speurt met de computer naar deze ritmes om het componisten en Spotify makkelijker te maken. 'Ik wil luisteraars uit hun bubbel halen.'

DOOR VINCENT BONGERS 'Ik zing in een koor', vertelt musicologe en informaticus Anja Volk van Universiteit Utrecht. 'We waren de *Hohe Messe* van Bach aan het repeteren. Een paar gedeelten in het stuk vond ik ritmisch heel moeilijk. Als ik de draad verloor, dan kon ik die maar moeilijk weer oppakken. Hoe kwam dat? En waarom lukte het in andere delen van de compositie wel? Met de computer ben ik

het hele stuk gaan onderzoeken. Ik zocht naar ritmische patronen, en ik stuitte inderdaad op mijn struikelblokken. De ritmes waren op die punten complexer.'

Volk liet de computer databanken vol muziek afgrazen op zoek naar patronen in muziek. 'Musicologen zeggen dan dat die patronen de basis zijn van de stijl of genre. Herhaling is een heel fundamenteel element van muziek. Met de computer kun je heel veel van die herhalingen analyseren.'

'Als we muziek horen, is er vaak sprake van herkenning: oh, dit is *ragtime*, een muziekgenre uit de negentiende eeuw en een van de ingrediënten van jazz. We kunnen ze herkennen, maar we zijn niet goed in staat om expliciet te maken welk patroon het dan precies is. Het beschrijven is vaak moeilijk.

Ik wil heel graag snappen hoe melodie of ritmes herkend worden. Dat kan wel met de computer.'

'Als je dat begrijpt, kun je namelijk mensen uitleggen waar ze op moeten letten als ze naar stukken luisteren en welke patronen voor bepaalde muziek belangrijk zijn. Zo kun je mensen ook makkelijker in staat stellen zelf te componeren. Daar is software voor te bouwen. Stel je voor: hier is een complex stukje Beethoven. Welk patroon valt op? Probeer dan op basis van dat patroon zelf een compositie te schrijven, wat nog wel een beetje van Beethoven heeft, maar ook een eigen variatie is.'

Met het onderzoek van Volk in de hand schrijf je niet ineens een liedje dat gegarandeerd de hitlijsten in schiet. 'Of een nummer goed scoort, hang van veel meer factoren

af. De hele economie eromheen is bepalend. Een hit heeft vaak wel specifieke ingrediënten. Als een nummer geen *catchy* herhalingen heeft, dan is de top 40 vast moeilijk om te halen. De balans tussen herkenning en vernieuwing is ook heel belangrijk. Er is echter geen programma dat automatisch hits schrijft. Het is trouwens ook interessant om te kijken waarom nummers die alle kenmerken van een hit hebben, uiteindelijk toch floppen.'

Er is ook een link met streamingdiensten als Spotify. 'Wat ik het meest interessant vind, is mensen in contact brengen met heel andere muziek dan bijvoorbeeld de suggesties die Spotify geeft. Ik wil luisteraars uit hun bubbel halen. Als je van *ragtime* houdt, is het dan mogelijk om heel andere mu-

ziek te vinden die je dan ook heel goed vindt? Ik kwam er in mijn onderzoek achter dat overal in de wereld *ragtime* wordt gecomponeerd. Het heeft dan alleen lang niet altijd dezelfde naam. Het klinkt ook net wat anders, maar heeft wel ongeveer dezelfde patronen. Zo is het mogelijk om op totaal onbekende nummers en componisten te stuiten. Het is heel interessant om die verrassende verbanden te vinden. Spotify adviseert niet op deze manier, al is mij onbekend hoe zij precies te werk gaan. Dat leggen ze ook niet in het openbaar uit.'

'Daar zit muziek in', publieksdag Leiden Institute of Brain and Cognition, Vrijdag 30 november, Stadsgehoorzaal Leiden, 8.30u - 17.30u, €10,00 / €17,50 (incl./excl. lunch)

Frutti di Mare

'Studieschuld geeft echt een rotgevoel'

DOOR MONICA PRELLER 'OCW, weg ermee! Kabinet, jullie worden afgezet!', klinkt uit de kelen van zo'n driehonderd studenten, marcherend door Den Haag. Een halfuur eerder stonden diezelfde studenten nog blauwbekkend te luisteren naar opzweepende speeches van de Landelijke Studenten Vakbond (LSVb) en FNV Jongeren.

'De speeches zijn iedere keer hetzelfde', mompelt Frank Lemmers (22, bestuurskunde). Samen met onder anderen Lilit Zeltsburg (23, Midden-Oostenstudies) en Stephanie van Beukering (24, psychologie) maakt hij deel uit van de Leidse minderheid die bij de demonstratie aanwezig is. 'Mijn vader is buschauffeur, en mijn moeder verdient haar geld in de zorg. Ze krijgt alleen tijdelijke contracten. Bij m'n ouders thuis is er weinig te makken. Als ik meega op studiereis moet ik heel zuinig aan doen. Anderen hoeven helemaal niet te lenen door de bijdrage van hun ouders. Ik gun

het ze van harte hoor, maar het is toch wel krom', aldus Lemmers.

Zeltsburg: 'Ik kan slecht tegen onrechtvaardigheid, dat heb ik al van huis uit meegekregen. Studenten worden al jaren kaalgeplukt. Ik ben ook lid van de Jonge Socialisten, van de PvdA.'

Onder begeleiding van een brassband, blikkerige megafonleuzen en een handvol politiepaarden lopen de demonstranten van de Lange Voorhout naar het Binnenhof, met op de rug het bedrag van hun studieschuld. Vijftien-duizend. Twintigduizend. Dertigduizend. Een enkeling draagt meer dan vijftigduizend.

Van Beukering, met in één hand een spandoek: 'Ik ben een tijd mantelzorg geweest omdat mijn vader kanker kreeg. Hij heeft een eigen bedrijfje, en hij had hulp nodig om het draaiende te houden. Daardoor liep ik studievertraging op, en is mijn schuld dus ook groter geworden. Nu ben ik begonnen met studeren voor

2015, dus ik val nog onder het oude systeem. En ik heb het al moeilijk. Dat betekent dat de generaties studenten die na mij komen het nog moeilijker hebben.'

Een kleine rondgang onder demonstranten doet blijken dat de Leidse student - in tegenstelling tot de Amsterdamse - niet oververtegenwoordigd is. Zeltsburg: 'Leiden is niet echt een activistische stad. Daarvoor kun je beter in Amsterdam zijn.'

'De opkomst kan altijd beter', aldus LSVb-voorzitter John van Harten. 'Mischien moeten we de volgende keer ook busvervoer vanuit Leiden regelen. Over het algemeen ben ik wel tevreden. Als de politiek de boodschap die we uitdragen maar meekrijgt. Door de renteheffing zit je nog langer vast aan een schuld. De drempel om te studeren wordt door deze maatregel te hoog.'

Van Beukering baalt van de situatie: 'Mijn studieschuld geeft me echt een rotgevoel.'

Een veel gehoord argument voor het stelsel is dat er een lange terugbetaaltermijn is. Maar Lemmers ziet daar, zoals

alle studenten, niets in. 'Ja, ik weet dat je lang mag doen over het terugbetalen. Maar het blijft wel een schuld.'

'Leiden is niet echt een activistische stad.'

Nieuws

Vast in hijskraan

Zondagnacht zijn twee studenten in een hijskraan bij de Wassenaarsweg geklommen, en moesten er door de brandweer uitgehaald worden. Omdat ze te hoog zaten voor de ladderwagen, moesten brandweerlieden zelf ook in de kraan omhoog klauteren. Het tweetal kreeg boetes van €95 per persoon voor hinderlijk gedrag, maar hoeft de kosten van het brandweeroptreden niet te betalen. De twee wilden hun verhaal niet aan *Mare* vertellen, ook niet anoniem.

Nog meer Hoppezak

De documentaire over kostuum- en grimebedrijf Hoppezak krijgt nóg meer extra vertoningen in Trianon. Op zaterdag 1 en zondag 2 december is de film om 11.45 te zien. In de documentaire volgen filmmakers Wendy Westerhof en Mariëlle van der Want het reilen en zeilen van het Leidse kostuumbedrijf gedurende vier seizoenen. Bij de goed ontvangen première op het Leiden International Film Festival begin november bleek de belangstelling groter dan verwacht: dit wordt al het vierde weekend op rij dat Trianon extra vertoningen organiseert.

Deelfietsen Bio Science Park

Er is zo weinig belangstelling voor het deelfietsproject op het Bio Science Park, dat de gemeente Leiden heeft besloten er mee te stoppen. Dat meldt *Leidsch Dagblad*. Uit een haalbaarheidsonderzoek bleek dat er genoeg animo voor was. De verwachting was dan ook dat er twintig gebruikers per dag zich zouden melden, maar het waren er maar dertig per maand, was de conclusie van een tussentijdse evaluatie.

De fietsen waren bedoeld voor werknemers van het Bio Science Park. Die konden voor een euro per keer van Leiden Centraal heen en weer naar hun werk fietsen.

Zo probeerde de gemeente automobilisten te motiveren hun auto te laten staan. Het project heeft uiteindelijk een halve ton gekost.

Vice-decaan FGGA

Hoogleraar Empirische analyse van sociale en fiscale regelgeving Koen Caminada is per 1 december aangesteld als vice-decaan van de Haagse Faculty of Governance and Global Affairs. Hij volgt Johannes Magliano-Tromp op. Caminada zal zijn bestuursfunctie gaan combineren met zijn functie als wetenschappelijk directeur van het instituut voor Fiscale en Economische vakken.

Lagere straf Wouter B.

Wouter B., de ex-Vindicator die tijdens de ontgroening in 2016 op het hoofd van een aspirant-lid ging staan, heeft in hoger beroep een geldboete van 1000 euro opgelegd gekregen. Dat is een lagere straf dan hij in eerste instantie had gekregen van de Groningse rechtbank. De rechtbank had namelijk een taakstraf van 240 uur en 31 dagen gevangenisstraf, waarvan 30 voorwaardelijk, opgelegd. B. is daarop in hoger beroep gegaan, met succes. Het hof oordeelde niet bewezen dat hij het slachtoffer opzettelijk zwaar lichamelijk letsel heeft toegebracht. Tjalling van der Goot, de advocaat van B., had voor vrijspraak gepleit. Vindicat besloot B. vorig jaar te royeren. Hij studeert inmiddels in Amsterdam.

Rectificatie

In het artikel 'LUMC bouwt stamcelcentrum' staat dat de gemeente Leiden een half miljoen bijdraagt aan het stamcelcentrum uit de kop. Dat klopt niet: de gemeente droeg dat bedrag bij aan het Leiden Regenerative Medicine Platform (die het centrum gaat laten bouwen). Die subsidie was niet bedoeld voor de bouw van het stamcellenlab, maar voor het platform zelf.

Meedenken mocht niet

Medezeggenschap zeer kritisch over inspraak bij kwaliteitsafspraken

> Vervolg van de voorpagina

'Het is echt heel erg,' zegt Gerieke Prins van studentenpartij LVS. 'Sommige faculteitsraadsleden zijn er niet zeker van of de plannen zijn besproken. Anderen weten überhaupt niet wat de kwaliteitsafspraken zijn. Dan zijn er nog raadsleden die denken ingestemd te hebben met iets heel anders dan waar ze feitelijk mee hebben ingestemd. En dan zijn er ook raadsleden die geen stukken hebben gehad van het faculteitsbestuur, en daar nu pas achter komen. Dat is zo'n bizarre situatie, dat we vinden dat dit plan bij een aantal faculteiten echt opnieuw moet worden behandeld.'

Er zijn meer zaken misgelopen, somt de raad op in haar advies aan het college: 'In sommige faculteitsraden werd vanwege tijdgebrek alleen de begroting over de verdeling van de middelen schriftelijk overlegd, de plannen werden door middel van een presentatie tijdens de vergadering gedeeld. In het plan van aanpak staat dat de faculteitsraden inhoudelijk hebben mogen meedenken.'

Dat is lang niet overal gebeurd. 'Ronduit stuitend,' aldus de universiteitsraad. In de vergadering van 11 oktober van de faculteitsraad van Sociale Wetenschappen wordt bijvoorbeeld herhaaldelijk benadrukt 'dat het zeker niet de bedoeling was dat de raad inhoudelijk meedacht.'

Ook bij Geesteswetenschappen ging het mis. 'Uit de notulen van de faculteitsraadsvergadering van 26 september blijkt dat het faculteitsbestuur geld toeschrijft van de

Kwaliteitsmiddelen naar het project Verplichte Matching. Bij vragen uit de raad of de Kwaliteitsmiddelen hiervoor echt gebruikt dienen te worden, luidt het antwoord dat dit een verplichting vanuit de universiteitsraad en het college is.'

Dit is echter onjuist. Van der Steen: 'Die verplichte matching mag niet betaald worden uit de pot kwaliteitsafspraken. De matching mag ook pas als de universiteitsraad

daarmee heeft ingestemd.'

Marcel Vooijs, plaatsvervangend directeur academische zaken van het bestuursbureau, was maandag aanwezig bij de raadsvergadering. Hij legde uit dat het college nagaat hoe het proces is verlopen bij de faculteiten, door onder andere de notulen onder de loop te nemen. Er wordt verder een protocol opgesteld om het proces te verbeteren. 'Het kan wel beter. We moeten goede af-

spraken maken.' Verder gaat het college overleggen met de besturen van faculteiten waar het is misgegaan. 'De faculteitsraad is de verantwoordelijkheid van de decaan. We gaan de decanen aanspreken op wat er is gebeurd.'

Maandag spreekt het college alvast met twee raadscommissies over het plan van aanpak. Op 10 december is er een openbare raadsvergadering met het college. **VB**

'Onduidelijk' taalbeleid Geesteswetenschappen

Universiteitsbreed is er veel te doen om het taalbeleid, maar ook op facultair niveau bestaat onduidelijkheid.

Dat blijkt uit een schriftelijke vraag van faculteitsraadslid Marian Klamer aan het faculteitsbestuur van Geesteswetenschappen. Volgens haar is er bij sommige instituten, zoals LIAS en LUCIL, een 'aanzienlijk aantal medewerkers' dat nog geen Nederlands spreekt. Dat is problematisch: 'Deze staf kan nu onvoldoende adequaat meedraaien in taken van commissies en bestuur, omdat daar de stuk-

ken vaak in het Nederlands zijn en de voertaal Nederlands is. Aan de ene kant voelen zij zich hierdoor gepasseerd voor bepaalde bestuurlijke zaken. Aan de andere kant zijn er ook personen die het niet vlot Nederlands kunnen lezen als reden opvoeren om geen zwaardere bestuurstaken te hoeven doen (waardoor de Nederlandssprekenden weer relatief meer moeten doen)', schrijft Klamer. Ze heeft de indruk dat buitenlandse stafleden na vier jaar niet worden getoetst op de Nederlandse taalbeheersing, terwijl dit wel de afspraak is. 'Zou het faculteitsbestuur een visie

kunnen ontwikkelen op het gebruik van het Engels en het Nederlands in de faculteit, met name als bestuurstaal en voertaal?'

Het faculteitsbestuur reageert dat het niet goed beheersen van het Nederlands voor medewerkers in vaste dienst geen argument mag zijn om geen bestuurstaken uit te voeren. Het bestuur onderschrijft de Richtlijn Taalbeleid, die inhoudt dat 'het Nederlands in beginsel de taal is van bestuurs- en medezeggenschapsraden, dat buitenlandse medewerkers die onderwijs geven in het Nederlands moeten aantonen dat zij over ten

minste Nederlandse taalvaardigheid C1 beschikken en dat buitenlandse medewerkers die zicht hebben op een vast dienstverband Nederlands dienen te leren.'

Het bestuur heeft dit voorjaar het hoofd van het Academisch Talencentrum gevraagd om uit te zoeken of en hoe die richtlijn wordt uitgevoerd en welke knelpunten er zijn. 'Hiervoor maakt het hoofd een ronde langs alle verantwoordelijke afdelingen. Haar analyse wordt eind dit jaar in het faculteitsbestuur besproken en zal tijdens een vergadering van de faculteitsraad geagendeerd worden.' **SVL**

Minder Vidi-aanvragen

Door de nieuwe regels bij subsidieverstrekkers NWO zijn er flink minder zogeheten Vidi-beurzen aangevraagd.

Een groot gedeelte van het onderzoeksgeld in Nederland wordt verdeeld via de zogeheten tweede geldstroom. Dat zijn potten met geld waar je wat van kan krijgen als je een aanvraag doet en die wordt goedgekeurd. Een zo'n pot is NWO, dat vorig jaar 873 miljoen euro te verdelen had.

Dat bedrag is, als het aan wetenschappers ligt, veel te weinig. Van de beursaanvragen die NWO binnenkrijgt, wordt slechts een klein gedeelte, soms zelfs minder dan tien procent, toegekend. Dat is zonde, want het schrijven en beoordelen van die voorstellen is kostbaar. De

Volkskrant hield in 2015 een enquête onder wetenschappers die suggereerde dat die tien tot dertig procent van hun tijd kwijt waren aan tweedegeldstroomwerk. Dit moest slimmer, vonden wetenschappers, vond de politiek, en vond vooral ook NWO zelf. En dus kwam NWO vorig jaar met extra randvoorwaarden. Voor één van hun beurzen, de zogeheten Vidi, gold voortaan een 'inbeddingsgarantie'. De aanvrager moest een verklaring hebben van een universiteit: als jij het geld krijgt, geeft de uni jou niet alleen een plek om dat geld op te maken (die verklaring moest je altijd al hebben), maar daarna ook nog een vaste aanstelling of een zogeheten *tenure track*-positie. Dat laatste is een tijdelijk contract dat uitzicht op een aanstelling als hoogleraar behelst.

Dat vraagt wat van een instelling, en het resultaat was dan ook dat het aantal Vidi-aanvragen dit jaar bijna een kwart lager lag. De kans om er eentje te krijgen wordt daarmee dus ook hoger. Het nadeel is dat onderzoekers nu afhankelijker zijn van de instellingen, en dat wetenschappers die al een vaste aanstelling hebben – bijvoorbeeld omdat ze eerder al een beurs van NWO binnen wisten te harken – zo een voordeel hebben. De Jonge Akademie, een koepel voor onderzoekers van onder de 45 jaar, verklaarde tegenover het Hoger Onderwijs Persbureau dat ze meerdere klachten had gekregen van wetenschappers die geen aanvraag mochten indienen. NWO gaat deze Vidi-aanvraagronde nog evalueren, en maakt de resultaten daarvan volgend jaar bekend. **BB**

Nieuw: de Snouck Hurgronje-prijs

Het Leids Universiteits Fonds (LUF) komt met een nieuwe jaarlijkse prijs en subsidie onder de naam Snouck Hurgronje.

De subsidie, met een bedrag tot €150.000, is bedoeld voor onderzoekers met een goed plan voor interfacultair en interdisciplinair onderzoek. De Snouck Hurgronjeprijs is een bedrag van €5000, en wordt uitgereikt aan het beste studenteninitiatief dat zich richt op samenwerking tussen verenigingen, faculteiten of tussen de Leidse en Haagse campus. Het geld komt uit de opbrengst van de verkoop van het Snouck Hurgronjehuis, waar LUF tot 2016 gehuisvest was. Vanaf 15 januari 2019 staan alle criteria online, en kun je je aanmelden voor zowel de prijs als de subsidie. **SW**

Raad eist een ombudsman

Om sociale veiligheid van personeel te verbeteren. Maar het college stribbelt tegen

De universiteitsraad doet opnieuw een poging om een ombudsman voor het personeel te krijgen. Het college van bestuur hield tot nu toe de komst van die functie steeds tegen.

DOOR VINCENT BONGERS De universiteitsraad besprak maandag de personeelsmonitor en het plan van aanpak tegen werkdruk. Een van de onderwerpen die aan bod kwamen was sociale veiligheid. De raad liet al eerder weten geschrokken te zijn van de

problemen met de sociale veiligheid bij het Leiden Institute for Area Studies (LIAS) en het instituut Pedagogische Wetenschappen. Bij het LIAS heerst 'een cultuur van angst, intimidatie, wantrouwen en onveiligheid' en bij pedagogiek was sprake van een 'ronduit verziekt werkklimaat'. Om dit soort problemen in de toekomst te voorkomen of in ieder geval eerder onder controle te krijgen, benadrukte de raad dat de komst van een ombudsman voor het personeel echt essentieel is.

'We doen een voorstel om een ombudsfunctionaris voor het personeel

in te stellen', zei Nathanja van den Heuvel van personeelspartij PhDoc. 'De studenten hebben die al, en zij zijn daar zeer tevreden over.'

En er is nog meer steun. 'Zowel de vertrouwenspersoon personeel als de ombudsfunctionaris studentenzaken staan positief tegenover het aanstellen van een ombudsfunctionaris voor medewerkers.'

'Het is onacceptabel dat de sociale veiligheid op deze instelling echt een probleem is en dat het college weigert een ombudsfunctionaris in te stellen', zei Fenna Poletiek van personeelspartij FNV Overheid. 'Dat wekt

een beetje de verdachtmaking dat het college de informatie over sociale veiligheid niet wil hebben en niet wil horen. Bij vertrouwenspersonen bestaat het risico dat er niets met de informatie gebeurt. We moeten als raad echt een enorme morele druk op het college leggen om alsnog een ombudsman in te stellen.'

Bart van der Steen van personeelspartij FNV Overheid: 'Het is de derde keer dat we het voorstellen sinds ik raadslid ben, en dat is scheepsrecht. Ik ga ervanuit dat het nu ook echt gaat gebeuren.'

De studentenpartijen in de raad

steunen unaniem het personeel. Het college van bestuur twijfelde in februari van dit jaar nog of een ombudsman echt iets toevoegt aan de mogelijkheden die klagers al hebben, zoals vertrouwenspersonen. 'Maar dat gaan we uitzoeken,' zei rector magnificus Carel Stolker toen. 'Als het nodig is, komt de ombudsman er,' voegde hij daaraan toe. Het college wilde wel eerst informeren bij andere universiteiten. Sommige hebben een ombudsman, andere niet. De raad wil het onderzoek van het college echter niet afwachten.

> Zie ook pagina 2

De dead heat van 1960

Vrijdag verschijnt het fotoboek *Vóór alles het Hoofdnummer*, van fotograaf en oud-roeier Ben Kortman. Daarin portretteert hij de historie van de Varsity, de bekendste studentenroeiwedstrijd van Nederland. Linksboven: Maarten Kloosterman, die het Hoofdnummer in 1965 en 1966 won. Daaronder: tweevoudig olympisch kampioen Nico Rienks (1988 en 1996). En rechts: Henk Wamstecker, die in 1960 in de Oude Vier van Njord de Varsity roeide en won. Althans, met een *dead heat*, een gelijkspel in de roeisport. Wageningse roeivereniging Argo tegelijkertijd over de finish. Foto Ben Kortman

Evaluaties gaan op de schop

Wetenschappers worden nu vooral beoordeeld op hun onderzoek en de de bladen waar ze dat in publiceren. Dat moet gaan veranderen.

De wetenschappelijke wereld verandert, en dan zouden de dingen waarop wetenschappers afgerekend worden mee moeten veranderen. De koepels van universiteiten (VSNU) en universitaire medische centra (NFU) willen daar samen met twee instanties waar ze onderzoeksgeld van krijgen (NWO en ZonMw) werk van maken. In 2019 komen er congressen, inventarisatiegesprekken, en plannen waarop geschoten mag

worden: het idee is nadrukkelijk dat onderzoekers mogen meepraten.

In een gezamenlijk persbericht noemen de organisaties drie trends die aanleiding zijn voor verandering. Allereerst moet het mogelijk worden om het accent in een loopbaan te leggen op onderwijs of kennisvalorisatie: nu zijn dat vaak corvees die ten koste gaan van het onderzoek dat wél echt belangrijk is voor je carrière. Daarnaast worden onderzoekers individueel beoordeeld op hun werk, terwijl wetenschap meer en meer een teamsport is geworden.

Het belangrijkste is de overgang naar *open access* publiceren: zonder

de dure abonnementen die de vakbladen vaak hanteren. Die kosten de universiteiten miljoenen, en zowel de koepels als de geldschieters willen er dus vanaf. Wetenschappers niet per se, want als die solliciteren bij een koepel-lid of een beurs aanvragen bij NWO of ZonMw, worden ze mede beoordeeld op de bladen waar ze in staan. De niet-open tijdschriften zijn gemiddeld stukken toffer.

Die bladen moeten dus minder belangrijk worden, en de verkenningen moeten duidelijk krijgen wat er dan wél belangrijk is. Eind 2019 moeten de vier clubs daar een beeld van hebben. **BB**

Oproep van uni: demonstreer mee!

Vrijdag 14 december demonstreert WOInActie in Den Haag. De Universiteit Leiden roept medewerkers en studenten op om mee te doen.

WOInActie is een landelijke beweging die zich sterk maakt voor het wetenschappelijk onderwijs. Dat staat onder druk, vinden de actievoerders: het aantal studenten stijgt, de hoeveelheid geld die universiteiten per student krijgen daalt. Dat leidt tot een hogere werkdruk voor het personeel en daar krijgen studenten weer slechter onderwijs van.

Afgelopen Prinsjesdag werd duidelijk dat er meer geld naar het onderwijs zal gaan de komende jaren, maar tegelijkertijd komen er extra

bezuinigingen. Daarom gaat WOInActie demonstreren: op 14 december gaan ze naar Den Haag. Doel: die bezuinigingen moeten weg, en de bijdrage per student moet terug naar wat 'ie in 2000 was (€19.900; vorig jaar was het €15.200).

De colleges van bestuur van alle Nederlandse universiteiten steunen de beweging. Ook Leiden doet mee: via de universitaire nieuwsbrief werden studenten en medewerkers opgeroepen om mee te gaan. Wie mee wil rijden, kan via de universiteitswebsite een plekje in de bus reserveren. Voor wie op eigen kracht komt: de demonstratie begint om 13:00 bij de Koekamp, dat park met die hertjes vlakbij Den Haag Centraal. **BB**

'Vastzetten is een grove schending'

> Vervolg van de voorpagina

In artikel 5 staat dat een kind nooit mag worden vastgehouden vanwege de immigratiestatus van hun ouders. Phillips: 'Dat zien sommigen als een totaal verbod, maar ik niet. Iemand zou kunnen zeggen: we houden ze ook helemaal niet vast vanwege de status van hun ouders. Er is ruimte om een kind vast te zetten. Er is gebrek aan kracht in de wet, en aan wil van de staten het te implementeren.' 'Grove schendingen', noemt Audrey Plan (College of European and International Studies of Bayonne) het vastzetten van alleenstaande minderjarigen in de EU. Het vage taalgebruik is een probleem, vindt zij ook: zo moeten kinderen 'zo snel mogelijk' worden vrijgelaten, of 'zo ver als mogelijk' speciale faciliteiten krijgen. 'Maar hoe goed de wet ook zou zijn, de implementatie is het probleem. Er is geen officiële interpretatie vanuit de EU, dus je krijgt 27 verschillende interpretaties van elke lidstaat.'

Een ander heet hangijzer: broeren-zusrelaties. 'Die worden in migratierecht vaak over het hoofd gezien,' zegt student Marit Buddenbaum, die de kwestie voor haar masterscriptie onderzocht. De huidige wetten gaan over de band tussen ouders en kind, zegt ze. 'Maar de lijn tussen broers en zussen wordt nergens genoemd.'

Ze noemt als voorbeeld een zaak uit 2006: een Irakese vrouw vluchtte naar België, en haar man, zoon (11) en dochter (17) dienden een aanvraag in voor gezinshereniging vanuit Syrië. Tijdens de procedure werd de dochter 18 - meerderjarig dus. Om die reden kregen haar vader en broertje wel een visum om naar België te gaan, en moest zij achterblijven.

'Het was duidelijk dat haar omstandigheden hetzelfde waren als

die van haar broertje, en dat ze nog afhankelijk was,' zegt Buddenbaum. 'Toch werd haar situatie als anders beoordeeld.'

'Het recht op gezinshereniging gaat over ouders en kinderen, maar de broer-zusrelatie wordt ook gebroken.' En die band is juist heel belangrijk voor de ontwikkeling. 'Broers en zussen beïnvloeden elkaars identiteit, leren elkaar hoe je moet delen en onderhandelen. Ze zijn een bron van mentale steun in stressvolle situaties, zoals een scheiding. Of emigratie.'

Maar in het geval van kindhuwelijken wordt het perspectief van het kind vaak niet eens meegenomen, zegt Gerrie Lodder, docent en onderzoeker bij het Leidse Instituut voor Immigratierecht. In Nederland geldt sinds 2015 dat een huwelijk met een minderjarige niet wordt erkend. Zwitserland scheidde in 2015 een Afghaans koppel, dat op 14- en 18-jarige leeftijd in het huwelijk was getreden. De minderjarige bruid mocht blijven, maar de meerderjarige man werd uitgezet naar Italië. Er is geen huwelijk, dus ook geen gezinsleven, oordeelde Zwitserland. Dat vond ook het Europees Hof voor de Rechten van de Mens: de twee hoefden niet als man en vrouw te worden behandeld, al sliepen ze in hetzelfde bed, en was de bruid diep ongelukkig door de scheiding. 'Een van de rechters was het eens met het oordeel, maar niet met de gronden,' zegt Lodder. 'Hij zei: "Dat er geen sprake is van een huwelijk, betekent niet dat er geen gezinsleven is."'

Het beste belang van het kind is moeilijk vast te stellen, zegt ze. Maar er moet wel rekening mee gehouden worden. 'We missen hier het perspectief van het kind. Er werd nergens gerefereerd aan het feit dat het om een kind gaat, en wat voor haar het beste is.' **AK**

Klaagzang van een oude rocker

'Onpartijdige' gastschrijver ontpopt zich in Verwey-lezing tot cultuurpessimist

Hebben sociale media 'het woord gedood', zoals Stefan Hertmans in zijn Verwey-lezing beweerde? Of is de zogenaamd 'onpartijdige' gastschrijver bang voor nieuwe geluiden? Toehoorders **Pablo Kattenberg** en **Benjamin Schoonenberg** vrezten het laatste.

Twee weken geleden, op 14 november, hield auteur Stefan Hertmans de 34ste Albert Verweylezing: *De fictie en de feiten*. Hoewel Hertmans met grote overtuigingskracht en Vlaamse woordkunst indruk maakte op het publiek (onzelf inbegrepen), bleven wij tijdens onze bescheiden nabeschouwing in de ontvangsthal van het Academiegebouw, rondom een seizoensgeharde plastieken borreltafel, met enkele vragen en enige twijfel achter.

Waar ging de lezing eigenlijk over? Hertmans betoog, enerzijds over de *ontlezing*, anderzijds over het zogezegde *aperte nut van literatuur*, centreerde zich rondom de vraag naar de plaats van literatuur in onze samenleving. In de loop van zijn voordracht ontstond een diagnose van de literaire cultuur: die van de zogenoemde ontlezing van de samenleving en de teloorgang van de authenticiteit en de autoriteit van het geschreven woord.

De problematiek die Hertmans in zijn lezing schetste heeft tegenwoordig haar eigen stoel aan de jurytafel

van deze tijd. Zijn verhaal klinkt aanvankelijk als het bekende geluid van een eeuwenoud cultuurfilosofisch debat: namelijk of de literatuur als medium, zwijgzzaam in ondergang met de geletterdheid van haar lezers, haar culturele inslag aan het verliezen is. Hertmans wilde in zijn betoog – zoals hij het zelf zei – niet zozeer stelling innemen aangaande de zorgwekkende problematiek die hij schetste, maar eerder de verschei-

denheid van geluiden uiteenzetten.

Maar laat stelling innemen nu precies zijn wat Hertmans volgens ons *wel deed*. Waar beide kanten van het debat wel degelijk vertegenwoordigd waren in zijn betoog, was *de manier waarop* deze gebracht werden, tekenend voor de positie die Hertmans – hoewel hij betoogde er geen in te nemen – onvermijdelijk innam.

Waar een prestigieus schrijver bijvoorbeeld toch ook zijn kennis moet

laten blijken over de hedendaagse popcultuur, sprak hij over de her-vonden magie van het orale woord, dat zich op het internet manifesteert in 'rap, orale poëzie, TED-lectures' en 'pakkende songs' en liet hij weten op de hoogte te zijn van het feit dat er wel degelijk meer gelezen wordt, maar dit veelal plaatsvindt in een leescultuur die doordrongen is van 'wellness denken', 'onthaasten' en 'quality time'. Over de nieuwe, socia-

le media was de toon van Hertmans niet bepaald gematigder; ze moesten het ontgelden als 'gemurmel', hadden 'het woord gedood' en zorgden zo voor een 'implosie van de status van het geschrevene'.

In de kern rest het woord volgens Hertmans in de tegenwoordige tijd 'haast geen objectiviteitsaanspraak meer', sterker nog, 'het woord is radicaal subjectief geworden' – als wij de schrijver moeten geloven. Maar is die vermeende objectiviteit niet precies waar de postmoderne filosofen zich zo hevig tegen verzet hebben? Is het niet inmiddels gemeengoed geworden dat die objectiviteitsaanspraak zelfs nooit bestaan heeft: dat elke positie van waaruit we spreken sociaal, maatschappelijk en bovenal discursief gevormd is?

Wij vragen ons af of de 'onpartijdigheid' van Hertmans niet eigenlijk een normatieve perceptie is van hoe de literatuur volgens hem dient te zijn. Schuilt er achter zijn vertoning als onpartijdige chirurg die enkel het gangreen van het been van de literatuur wil afsnijden een oprechte zorg, of luisteren we hier naar de klaagzang van een verjaarde Haagse rocker die de nieuwe geluiden van de literaire cultuur vooral als het geruis van zijn tinnitus verstaat?

Beste Stefan Hertmans, wij horen graag van u.

PABLO KATTENBERG is masterstudent literature in society
BENJAMIN SCHOONENBERG volgt de master film and photographic studies

Het Leidse collectief *Under the Bridge*, met daarin zo'n veertig jonge dichters en poëziefhebbers, hield vorig jaar 's avonds laat stiekem bijeenkomsten in de stad. Foto Taco van der Eb

Learn a language? Register now!

Language courses – February – May 2019

Eager to improve your language proficiency? The Academic Language Centre offers a wide range of practical language courses, dealing with all language skills: speaking, writing, listening and reading. Register now for courses starting in February!

- > Dutch
- > English
- > German
- > Spanish
- > French
- > Italian
- > Swedish
- > Russian
- > Arabic
- > Persian
- > Chinese
- > Japanese
- > Korean

NEW! Language courses in The Hague

Location: Wijnhaven

Front desk: Beehive (Tue and Fri, 09.00-13.00)

Uncertain about your starting level? You can take a free entry test through our website or at the Academic Language Centre without an appointment. Made your decision? You can register online or at our reception.

For information on course schedules, prices, course content and availability, check our website:

atcleiden.nl | 071-527
2332

Universiteit
Leiden
Academic Language Centre

Academic
Language Centre

Henrietta Emma Darwin.

Mary Anning.

Elizabeth Darwin,

Mary Lua Adelia Davis Treat,

De dames rondom Charlie D.

Deze negentiende-eeuwse vrouwen vonden hun eigen route naar de top

Ten tijde van Charles Darwin (1809 – 1882) was het voor vrouwen moeilijk om wetenschapper te zijn. Toch waren er vrouwen die invloed op hem hadden. Een nieuwe bundel zet ze op een rijtje.

DOOR BART BRAUN Het zal je maar gebeuren. Was je een vrouwelijke wetenschapper in een tijd waarin het voor vrouwen echt verrekke lastig was om wetenschap te bedrijven, en mede daardoor in de vergetelheid geraakt. Komt er zo'n honderd jaar later een boek uit over jou en je lotgenotes en dan duidt dat je aan als 'engel' van Charles Darwin, in plaats van als 'collega'. Zogenaamd als verwijzing naar het gedicht *The Angel in the House* dat de vrouw als huisvrouw bezingt. Maar natuurlijk vooral omdat er een woordgrap gemaakt moest worden (want eigenlijk zijn het dus Charlie's Angels, snap je wel?).

Afgezien van de malle titel is Darwins engelen een behoorlijk geslaagd boekje. De bundel is samengesteld door filosoof Norbert Peeters van het Leidse Studium Generale en LUMC-onderzoeker Tessa van Dijk, en portretteert tien Victoriaanse vrouwen die van invloed waren op de grote bioloog. Het idee dat vrouwen, emotioneel instabiele wezens immers, zich aan intellectuele arbeid konden wagen

was in de negentiende eeuw nog erg controversieel, leggen de makers in het voorwoord uit. 'Men is namelijk erg benauwd dat de vruchtbaarheid van de vrouw daarvoor zal leiden. Door het studeren zou de vruchtbaarheid afnemen, of er zou een afkeer ontstaan van het krijgen van kinderen. In het ergste geval zou dit zelfs een bedreiging voor het voortbestaan van de soort vormen.'

Of er nou echt een keihard oorzaakelijk verband bestaat valt te betwijfelen, maar veel van de vrouwen uit de bundel zijn inderdaad kinderloos gebleven.

Mary Anning, bijvoorbeeld, de Britse natuurhistorica die nog de bekendste is van de geportretteerde vrouwen. Als enige van de tien heeft ze nooit met Darwin gesproken of geschreven, maar wel met andere wetenschappers die weer van invloed waren op hem. Ze groeit op aan de zuidkust van Engeland, waar ze samen met haar vader schelpen en fossielen zoekt. Als haar vader overlijdt na een val van een klif, moet de dan elfjarige Mary haar vondsten verkopen om het gezin van extra geld te voorzien. In diezelfde periode vinden zij en haar broertje een fossiel skelet van een dier dat ergens tussen een vis en een krokodil in lijkt te zitten. Een ichtyosaurus-soort; een reptiel met het bouwplan van een dolfin. Officieel is het de allereerste ooit, in elk geval is het de eerste die bij een

wetenschapper terecht kwam die er een soortbeschrijving van maakte. Dertien jaar later is de dan 25-jarige Anning zélf zo'n wetenschapper geworden. Een tijdgenote schrijft bewonderend: 'Dit arme, onontwikkelde meisje is op een niveau

'Mannelijke geleerden zagen zichzelf als haar mentoren, maar Treat zag hen als collega's'

terechtgekomen waarbij ze gewend is te schrijven en te spreken met professoren, die allen erkennen dat ze meer van de wetenschap begrijpt dan wie dan ook in het koninkrijk.' Anning zal later ook de zwemmende langnek Plesiosaurus ontdekken, en de gevleugelde Dimorphodon die een spanwijdte van anderhalve meter had. In 1947 overlijdt ze aan borstkanker, wat toen nog ongeënselijk was.

De belangrijkste vrouwelijke onderzoeker met wie Darwin wel correspondeert is de Amerikaanse natuurvorser Mary Lua Adelia Davis Treat. Ook bij haar is de bijdrage aan de wetenschap deels uit nood geboren: als gescheiden vrouw voorziet ze in haar inkomen door artikelen

over haar observaties te verkopen aan tijdschriften. Ze publiceert dan ook niet in de wetenschappelijke vakpers, maar schrijft met vlotte pen voor publicaties als *Harper's* en de *New York Tribune*. 'Ik moet het aanbieden waar ze het meest betalen', verontschuldigt ze zich aan Darwin.

De twee schrijven elkaar vooral over vleesetende planten, een onderwerp waarvan Darwin ooit schreef dat het hem meer interesseerde dan de oorsprong van de soorten. Zij legt hem uit hoe het blaasjeskruid insecten vangt, en experimenteert met de trompetbekerplant. In de beker zit een vloeistof vol enzymen die gevangen insecten verteert, maar hoe krijg je die beesten zo gek? De plant scheidt een zoet ruikende nectar af op de rand van de beker. Als Treat die aan insecten te drinken geeft, gaan ze rondzwalken en soms zelfs op hun hoofd staan. 'Stomdronken', zo omschrijft ze het.

'Treat wordt ten onrechte weinig genoemd in overzichten van de negentiende-eeuwse natuurlijke historie', schrijven Peeters en evolutiebioloog Menno Schilthuizen in het hoofdstuk over haar. 'Ze doet niet onder voor de mannelijke biologen uit haar tijd, en ze maakt slim gebruik van de geldende mores om voor zichzelf een route (naar die hoogte) te vinden. Ze presenteert zich als een huiselijke dame die voor een algemeen publiek schrijft

over de natuur, en vanuit die sociaal acceptabele positie verwerft ze zich een plek binnen de wetenschappelijke wereld. Dat doet ze door middel van correspondentie met zorgvuldig gekozen mannelijke geleerden – die zichzelf wellicht zagen als haar mentoren, maar door haar eerder als gelijkwaardige collega's gezien werden.'

De enige vrouwen in het boek die door Darwin zelf als 'engelen' werden aangemerkt, waren zijn dochters Elizabeth en Henrietta. Ook zij hebben zich niet voortgeplant, moet opgemerkt. Met name Henrietta ('Etty') Darwin was een belangrijke hulp in zijn werk. Zij redigeerde vanaf haar achttiende zijn boeken, en kreeg expliciet de opdracht om het werk levendiger en duidelijker te maken. Voor het boek *The Expression of the Emotions in Man and Animals* levert ze zelfs een inhoudelijke bijdrage, door onder meer het gedrag van huiskatten te beschrijven. Charles noemt haar zijn 'allerbeste *coadjutor* (assistent die dezelfde positie bekleedt, red.) & *fellow labourer*.' Wat overigens niet betekende dat hij haar naam ook maar noemde in zijn boeken, want hé, maatstaven van zijn tijd. Voor je het weet zet je het voortbestaan van je soort op het spel.

Norbert Peeters & Tessa van Dijk (red), Darwins engelen. Atlas Contact, 328 blz. € 24,99

Academische Agenda

Prof. dr. S. Lammes zal op vrijdag 30 november een oratie houden bij benoeming tot hoogleraar bij de faculteit Geesteswetenschappen met als leeropdracht *New Media en Digital Culture*. De titel van de oratie is 'Lost in Play: Ludic Boredom in the Digital Age'.

Dhr. R.I.M. Tissier hoopt op dinsdag 4 december om 10.00 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Statistical methods for the analysis of complex omics data'. Promotor is prof. dr. J.J. Houwing-Duistermaat.

Dhr. K. Lahabi hoopt op dinsdag 4 december om 11.15 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Spin-triplet supercurrents of odd and even parity in nanostructured devices'. Promotor is prof. dr. J.A. Aarts.

Dhr. H.J. Arwert hoopt op dinsdag 4 december om 13.45 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'The

long term consequences of stroke'. Promotor is prof. dr. T.P.M. Vliet Wlieland.

Mw. D. Augustijn hoopt op dinsdag 4 december om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Linking the gene regulatory network with the functional physical structure of phenotypically engineered *Arabidopsis* mutants'. Promotoren zijn prof. dr. H.J.M. de Groot en prof. dr. A. Alia.

Mw. J.M. Brussee hoopt op dinsdag 4 december om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'First-pass and systemic metabolism of cytochrome P450 3A substrates in neonates, infants, and children'. Promotoren zijn prof. dr. C.A.J. Kribbe en prof. dr. S.N. de Wildt (Radboud UMC Nijmegen).

Dhr. G.A. Daudey hoopt op woensdag 5 december om 10.00 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De

titel van het proefschrift is 'Coiled coil mediated liposome fusion: Asymmetric behaving peptide fusogens'. Promotor is prof. dr. A. Kros.

Dhr. M.J. Pache hoopt op woensdag 5 december om 11.15 uur te promoveren tot doctor in de Geesteswetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Contributions to Chibchan Historical Linguistics'. Promotor is prof. dr. W.F.H. Adelaar.

Dhr. A. Maulana hoopt op woensdag 5 december om 12.30 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Many Objective Optimization and Complex Network Analysis'. Promotor is prof. dr. T. Bäck.

Dhr. M. Özoğlu hoopt op woensdag 5 december om 13.45 uur te promoveren tot doctor in de Geesteswetenschappen. De titel van het proefschrift is 'No Man's Land: Gender and Sexuality in Erotic Narratives of the Late Ottoman Empire'. Promotor is prof. dr. E.J. van Alphen.

Dhr. A. Roccaverde hoopt op woensdag 5 december om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van

het proefschrift is 'Breaking of Ensemble Equivalence for Complex Networks'. Promotor is prof. dr. W.T.F. den Hollander.

Dhr. C. Pagano hoopt op woensdag 5 december om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Enumerative arithmetic'. Promotor is prof. dr. H.W. Lenstra.

Dhr. M.T. Carney hoopt op donderdag 6 december om 10.00 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Protoplanetary Disk Anatomy: examining the structure and chemistry of planetary birthplaces with simple molecules'. Promotoren zijn prof. dr. M.R. Hogerheijde en prof. dr. E.F. van Dishoeck.

Dhr. B.O. Schoemaker hoopt op donderdag 6 december om 11.15 uur te promoveren tot doctor in de Geesteswetenschappen. De titel van

het proefschrift is 'Gewijd der Jeugd voor taal en deugd: Het onderwijs in de Nederlandse taal op de lagere school, 1750-1850'. Promotor is prof. dr. M.J. van der Wal.

Mw. V. Massa hoopt op donderdag 6 december om 12.30 uur te promoveren tot doctor in de Geesteswetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Temple Oaths in Ptolemaic Egypt'. Promotoren zijn prof. dr. O.E. Kaper en prof. dr. J.F. Borghouts.

Mw. L.A. Mans hoopt op donderdag 6 december om 13.45 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'The role of the tumor suppressor Lkb1 in energy homeostasis'. Promotor is prof. dr. A.H. Meijer.

Dhr. C. Smeekes hoopt op donderdag 6 december om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Uncemented Total Hip Arthroplasty'. Promotor is prof. dr. A.H. Meijer.

Achtergrond

Iedereen is ambigu

Scenarist Gerard Soeteman 'pingpongt' (even) niet meer met Paul Verhoeven

Hij schreef scenario's voor *Soldaat van Oranje* en *Zwartboek* en geeft binnenkort zijn tweede gastcollege in Leiden. *Mare* ging langs bij Gerard Soeteman. 'Je kunt beter prins in Nederland zijn dan bedelaar in Hollywood.'

DOOR VINCENT BONGERS 'Zo', zegt Gerard Soeteman (82) als hij de deur van zijn huis in Rotterdam opent. 'Je wilt het dier in zijn hol opzoeken.' Hij grijpt het bezoek stevig beet bij de hand en sleurt het over de drempel richting de zolder van het huis. 'Prima!'

Soeteman en regisseur Paul Verhoeven studeerden allebei in Leiden. Samen waren ze de drijvende krachten achter films als *Turks Fruit* (1973), *Soldaat van Oranje* (1977), *Spetters* (1980) en *Zwartboek* (2006). Daarnaast schreef Soeteman de scenario's voor *Max Havelaar* (1976) en *De Aanslag* (1986) van regisseur Fons Rademakers. Die laatste film won in 1987 een Oscar.

Onlangs gaf hij een gastcollege over zijn vak, op uitnodiging van universitair docent filmwetenschappen Peter Verstraten en Maktub, de studievereniging voor film- en literatuurwetenschap. Op woensdag 12 december is er een tweede sessie gepland in het Lipsius.

Zijn Rotterdamse zolder is grotendeels gevuld met boeken over geschiedenis. Van klasiiekers over de Oudheid tot werken over Amerikaanse presidenten. Meerdere planken zijn ingeruimd voor het Derde Rijk. Naast boeken over Himmler, Goebbels en Heydrich staat *Mein Kampf, Eine Kritische Edition*. Ook de biografie van Paul Verhoeven en diens boek over Jezus staan in de kast.

'We zaten eindeloos tegen elkaar te zeuren over scenario's', vertelt hij. 'Heel lang, tot ongeveer een jaar geleden, waren we steeds ideeën aan het pingpongen. Nu niet meer. Hij heeft een scenario van mij zo bewerkt dat ik het niet meer met hem eens was.'

Het gaat om de film *Benedetta*, over een non in het zeventiende-eeuwse Italië, die volgend jaar moet uitkomen. 'Ze is lesbisch en weet met haar machinaties veel volk achter haar te krijgen. Het ging mij niet om de seksuele relaties van deze geniale vrouw maar om de politieke constellatie waarin zij zich bewoog. Als je dat element weglaat dan en alleen maar denkt: *hmmm*, lesbisch, wat lekker...? Als een vies oud mannetje steekt hij zijn tong een paar keer uit zijn mond. '...dan serveer ik je af, dat vind ik niet acceptabel. Het staat me zo tegen wat Paul ervan wil maken. De film moet gaan over iemand met totaal verkeerde ideeën: een Trump, Hitler of Wilders. Zwendelaars van hier tot gunder, die juist door het volk gezien worden als redder. Dat is veel interessanter dan vrouwen die aan elkaar frutselen.'

Het lijkt hem niet veel uit te maken dat de samenwerking met Verhoeven op z'n gat ligt. 'Ik ben gewoon betaald, maar ik heb nadrukkelijk geweigerd om op de aftiteling te staan. Ik ben niet boos. Als Paul het zo wil doen, jammer dan. Je moet "nee" durven zeggen, dat heb ik ook tegen de Leidse studenten gezegd. Ik heb niets meer van Paul gehoord, maar ik sluit nooit een "wordt vervolgd" uit.'

Soeteman kwam in 1955 naar Leiden. 'Ik wist niet wat ik wilde gaan studeren. Het werd Nederlands.' Studentenverenigingen trokken hem niet. 'Dat was helemaal niet bon ton. Minerva was sowieso uitgesloten: idioten allemaal, met hun tweedjesjes en rare sokken. Kroegjool is absoluut niet aan mij besteed. Ik had in die tijd overigens helemaal niet de pretentie om schrijver te worden. Ik was wel heel actief in het studententoneel en ging minstens

drie keer per week naar de bioscoop.'

Het schrijven van scenario's ontstond per ongeluk, toen hij een baan op een school misliep en vertaler werd bij de televisie. 'Er werd gewerkt aan een jeugdserie. De schrijvers en de regisseurs kregen slaande ruzie. Toen moest ik maar gaan schrijven. Ik werd gekoppeld aan een regisseur die ik tot mijn verbazing herkende. Tijdens mijn studie zat ik in de Oude Bibliotheek vaak tegenover een zwartharige, zeer springerige jongen. Paul ontkent het, maar ik ben er zeker van dat het Verhoeven was.'

Soeteman schreef een serie over de avonturen van een ridder in de Middeleeuwen: Floris. Verhoeven voerde uit. De titelrol werd gespeeld door Rutger Hauer. 'Hij is een stér: tsjak, rechtdoor, niet denken, gelijk slaan.' De drie zouden nog vaak samenwerken. Onder andere aan de kaskraker *Turks Fruit*, naar de roman van Jan Wolkers. Soeteman had eigenlijk helemaal geen behoefte om de roman te bewerken. 'Wolkers is een groot schrijver, maar het is niet mijn stijl. Als je met een woord iets kan duiden, dan deed Wolkers dat met drie. Maar toen gebeurde er iets heel persoonlijk: mijn vader ging dood. *Turks Fruit* ging niet meer over je lul op tafel leggen en dan de omtrek tekenen. De dood is heel nadrukkelijk aanwezig in het boek. Dat had ik in eerste instantie niet in de gaten. De crematie van mijn vader was de eyeopener.'

'Toen Wolkers op sterven lag, heeft hij mij nog vanuit het ziekenhuis gebeld: "Ik wil je even zeggen dat ik het zo fantastisch vind dat je zo goed hebt gezien dat het boek alleen maar over de dood gaat." Twee dagen later overleed hij.'

Andere schrijvers bemoeiden zich nauwelijks met zijn scenario's, zegt Soeteman. 'Harry Mulisch heb ik nooit gesproken over *De Aanslag*. Die vond verder niets: *take the money and run*. Gerard Reve is met het geld voor *De Vierde Man* ogenblikkelijk naar Sri Lanka vertrokken om daar jongens in hun kont te knijpen. Erik Hazelhoff Roelfzema, de auteur van *Soldaat van Oranje*, vond het allemaal fantastisch. Hij beleefde een soort tweede jeugd in het hoofdpersonage, gespeeld door Rutger Hauer. Hij zag zichzelf als held terug op het scherm.'

Na *Soldaat van Oranje* trok Verhoeven naar Hollywood. Soeteman volgde niet, ondanks vele verzoeken. 'Je kunt beter prins in Nederland zijn dan bedelaar in Hollywood. Ik zou ook niet zoiets als *Basic Instinct* willen schrijven. Ik vind detectives saai. Ik hou helemaal niet van sciencefiction, dus *Robocop* of *Starship Troopers* zijn niets voor mij. Verhoeven is een bèta-man (hij studeerde wis- en natuurkunde, *red.*) die zich openstelt voor de wonderen van het universum. Ik ben taalkundige: buiten de interactie tussen mensen, is er niks voor mij. Er is geen God. En er zijn ook geen bewoonde exoplaneten of grote ruimteschepen vol figuren met rare tanden, vreemde oren en een grote helm op die elkaar met lichtzwaarden tegen het hoofd slaan. Ik verveelde mij te pletter bij *Star Wars*.'

Op de vensterbank van de zolder staan twee gouden kalveren. 'Mijn eerste ontving ik in 1989. Ze hadden keurig mijn naam op de sokkel gezet. Ik las: "Gerard Soeteman, voor zijn grote verdiensten in de... filmmuziek." Dus ik schoot in de lach en zei: "Ik kan nog geen noot zo groot als een huis lezen!" Het is allemaal een beetje knullig, die showbizz hier. Niet dat het me ook maar een mallemoer interesseert. Prijzen en ik gaan niet goed samen. Toen Rademakers in 1987 een Oscar won voor *De Aanslag*, kregen we na de uitreiking in Los Angeles een fantastische grote fles roze champagne. Tijdens de terug-

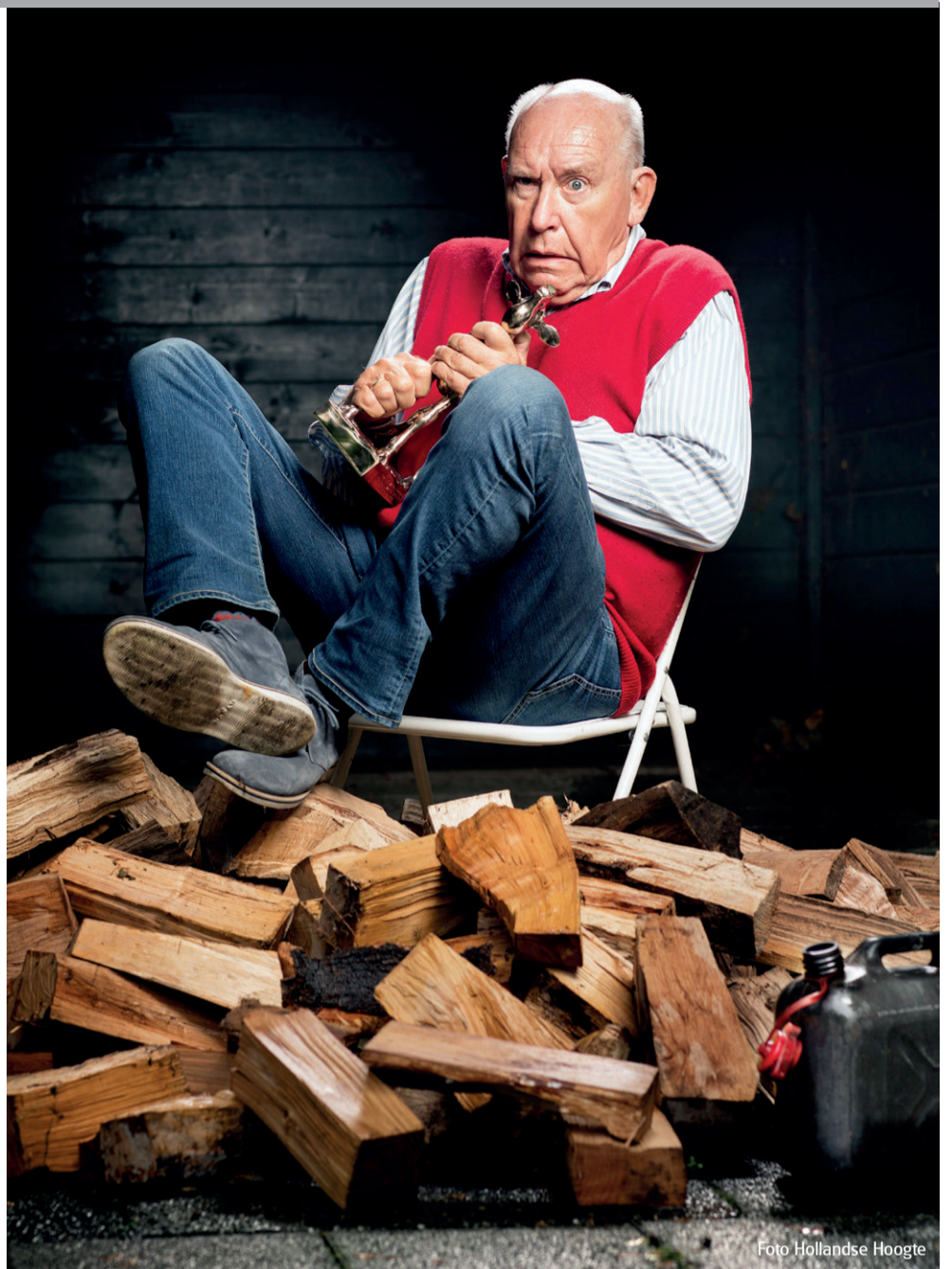

Foto Hollandse Hoogte

Boven: Gerard Soeteman kreeg in 2017 zijn tweede Gouden Kalf. Filmstills met de klok mee: *Zwartboek* (2006), *Max Havelaar* (1976), *Turks Fruit* (1973) en *Spetters* (1980).

vucht is dat ding door het luchtdrukverschil ontploft: al onze mooie kleren onder die troep. Dus als ik denk aan die Oscar dan zie ik die geëxplodeerde fles voor me.'

In de kast naast Soetemans bureau staan tientallen rode mappen met titelcodes. 'Allemaal werk in uitvoering. Er is bijvoorbeeld nooit een film gemaakt over het Nederlandse leger in 1940. Die jonge militairen slaagden er toch in om die moffen tegen te houden bij de bruggen bij de Maas. Pas toen Rotterdam is gebombardeerd, was het over. Vanaf de arm van mijn vader zag ik als vijfjarig jongetje hoe de bommen de ramen lieten springen. De brandende gordijnen wapperden naar buiten,

als waren het vurige tongen.'

Maar die gebeurtenis is niet bepalend geweest voor Soetemans fascinatie voor de oorlog. 'In zo'n situatie liegt iedereen, dat heeft toen veel indruk op mij gemaakt. Niemand durfde te zeggen wat hij echt dacht. Iedereen praatte raar en afstandelijk. Thuis zeiden ze wel wat ze dachten. Dat is verwarrend voor een kind. Die manier van overleven boeide me enorm. Dat zie je terug in al die zeer ambigue figuren die in mijn scenario's rondlopen.'

Op woensdag 12 december geeft Gerard Soeteman gastcollege in het Lipsius, zaal 011, 18 uur

Niemand heeft het over documentaires

'Ik heb een stuk of zestig documentaires gemaakt die me veel nader tot het hart liggen dan de speelfilms', zucht Soeteman. 'Daar heeft dan niemand het over. Maar ik vind die veel interessanter. Bij een speelfilm spelen acteurs de personages die ik zelf heb gecreëerd. Bij een documentaire krijg je te maken met onbekende personen en situaties. Mensen zeggen dingen tegen jou die ze nog nooit eerder hebben verteld. Militairen die in Indië hebben gezeten die

eindelijk opbiechten wat er daar is gebeurd.

'Waar ik het meest trots op ben, is niet eens een eigen documentaire. Ik heb de teksten geschreven voor een documentaire over stakende mijnwerkers in de Andes: totaal vergroeide kinderen die in een karretje over de grond kropen. Deze film maakte zo'n indruk op de kijkers. Er werd nadrukkelijk niet om geld gevraagd, toch zijn er tonnen gestort voor operaties en rolstoelen voor die zielenpieten daar.'

Achtergrond

071 - 527 ...

Spiegelen

De kwinkslagen van bol.com of de manier waarop de NS met digitale klachten omgaat: goed taalgebruik zorgt voor goede webcare. Maar hoe weet je wat werkt?

Christine Liebrecht (Universiteit Tilburg), u komt vrijdag vertellen over uw onderzoek naar webcare. Wat is dat?

'Webcare is het proces dat organisaties doorlopen vanaf het monitoren wat mensen online over de organisatie zeggen, tot en met het reageren op die uitingen. Om strategische redenen kan worden besloten niet op zulke uitingen in te gaan, bijvoorbeeld als het bedrijf niets met de klacht kan, of de afzender een veelklager is en een reactie dus geen zin heeft. De laatste stap is beslissen hoe je op de berichten reageert.'

Wat is er belangrijk aan onderzoek naar formuleringskeuzes?

'Als je in communicatie effectief wil zijn, moet je niet alleen kijken naar wat er wordt gezegd, maar ook hoe het wordt gezegd. Hoe gebruik je taal slim, effectief en doelgericht? Soms wil je alleen informeren en is het doel dat je begrepen wordt, maar andere keren wil je overtuigen en is het doel de ontvanger aan te zetten tot actie. Die doelen zijn te bereiken door verschillende formuleringskeuzes te maken.'

Wat is de beste manier van webcare?

'Uit eerder onderzoek is gebleken dat de manier waarop je het antwoord formuleert erg van belang is. Maar tot nu toe was nog onduidelijk welke elementen kunnen worden onderscheiden voor een succesvolle *conversational human voice*; het op een persoonlijke manier overbrengen van de boodschap. Voor de juiste *tone of voice* hebben wij (met Charlotte van Hooijdonk van de VU, red.) een aantal elementen onderscheiden. De klant kan het best persoonlijk worden aangesproken en de zender moet de klant vanuit de eigen persoon aanspreken en niet vanuit het bedrijf. Ook kan het best worden gekozen voor informeel taalgebruik. Tot slot moet het bericht uitnodigende retoriek bevatten: dat zijn taalzetten om het gesprek op gang te houden, zoals het stellen van vragen.'

Gebeurt dat ook in de praktijk?

'Om dat uit te zoeken hebben we de webcare van Het Rode Kruis geanalyseerd. We hebben vergeleken in hoeverre de publieke uitingen op Facebook, Twitter en Instagram verschillen van de privéberichten via WhatsApp, de privéberichten op Twitter en Facebook Messenger. We zien dat op alle kanalen, in zowel de privé- als publieke situatie, het persoonlijk aanspreken en begroeten terugkomt. Webcare via privékanalen leidt tot langere gesprekken, daar zien we meer die uitnodigende retoriek terugkomen doordat de organisatie vaker vragen stelt.'

Wat kunnen we hiermee?

'We willen meer grip krijgen op wat die *human voice* is. Van NWO hebben we een beurs gekregen waarmee we samen met het Zaanse softwarebedrijf OBI4wan een monitoringtool maken. Die tool kan straks niet alleen de online berichten van mensen over je bedrijf vinden, maar ook eigenhandig de *tone of voice* van de klant analyseren. Bedrijven die het gebruiken kunnen zo met hun reactie beter aansluiten bij de reactie en toon van de klant. Zulk spiegelen draagt namelijk bij aan succesvolle communicatie.'

Zijn er nog wel mensen nodig voor die reacties?

'Chatbots zijn steeds meer in ontwikkeling. Voor het beantwoorden van een simpele vraag kunnen ze uitkomst bieden, maar voor het beantwoorden van complexe vragen zijn nog mensen nodig. Momenteel maken we plannen voor een onderzoek naar de manier waarop chatbots op klanten reageren.' SVL

Mini-symposium: Stijl
Vrijdag 30 november, Lipsiusgebouw

Foto Hollandse Hoogte

Niet baggeren, maar begrijpen

De mysterieuze wederopstanding van dichter Lévi Weemoedt

Voor wie het niet weet: Lévi Weemoedt leeft. En hij staat op drie in de bestsellerlijst. 'Een doodgewaande dichter die de top 10 bestormt, dat is zoals ze tegenwoordig zeggen "een dingetje".'

Stof tot stof. Assen tot Assen.
(Uit: Laatste station)

'Als Vincent van Gogh zijn oor niet had afgesneden, had hij misschien geen enkel schilderij verkocht', stelt Lévi Weemoedt (70, pseudoniem van Isaäc Jacobus van Wijk). Daarom heeft Weemoedt opeens zo veel succes, denkt hij zelf. 'Een doodgewaande dichter die de top 10 bestormt, dat is zoals ze tegenwoordig zeggen "een dingetje". Het is de mythe eromheen.' Inderdaad ja: doodgewaand. Hij hoorde mensen op straat zeggen dat Lévi Weemoedt dood was, Matthijs van Nieuwkerk refereerde eraan in *De Wereld Draait Door* en zelfs groot Weemoedt-fan Özcan Akyol dacht dat hij al een tijdje onder de zoden lag. Want opvallend doet Weemoedt niet erg. Dood is hij in ieder geval nog niet. Sterker, hij staat in het middelpunt van de belangstelling, nadat tv-maker en schrijver Özcan Akyol een bloemlezing van zijn werk samenstelde met de titel *Pessimisme kun je leren*. Ter ere van zijn zeventigste verjaardag koos de 'Weemoedt-ambassadeur' zeven-

tig gedichten uit; alle zwartgallig, zwaarmoedig en bovenal humoristisch.

De Heer is mijn Herder, bekijk het maar verder
(Uit: Grafsteen)

'Ik ben eigenlijk geen dichter. Poëzie heeft meerdere betekenissen. Maar ik ben niet zo'n baggerschip dat van dreggen houdt. Het moet begrijpelijk zijn. In het verleden ben ik uitgelachen door de echte literaire recensenten. Die vonden mijn werk maar matig. Als je er een beetje om kon lachen, was het volgens hen niks en werd er met enig dedain op neergekeken. Pas als het vervelend werd, was het literatuur. Later is dat bijgetrokken.'

Weemoedt debuteerde in 1977 met poëziebundel *Geduldig Lijden*, waarna vele gedichten en korte verhalen volgden. In 2014 verscheen zijn voorlopig laatste bundel *Met enige vertraging*. Toch is het meermaals voorgekomen dat Weemoedt dood werd verondersteld. 'Toen ik 27 jaar geleden nog in Vlaardingen woonde, liep ik eens mijn huis uit om naar een tante te gaan. "Weet u dat Lévi Weemoedt hier gewoond heeft?" vroeg een man aan mij. Dat was zo'n rare gewaarwording. Pijnlijk vond hij het allerminst. 'Ik kan er juist erg om lachen. Het past precies bij mijn humor.'

O, ik zag als kind al ons gezin/ als een familiegraf met nog niemand erin
(Uit: Visioen)

'Dat gedicht is een grap, maar er zit wel een kern van waarheid in. De situatie thuis was ondraaglijk door ruzies en toestanden, dus geborgenheid was er al snel niet meer. Ik was daar heel gevoelig voor, dus ben al vroeg opgevangen door een tante en oom. Daardoor ben ik grotendeels niet door mijn eigen ouders opgevoed. Vanaf dat moment begon ik de dingen van een afstand bekijken; ik observeerde het meer dan dat ik het zelf beleefde.'

Die bagage zorgt ervoor dat zijn gedichten somber zijn, maar altijd met een humoristische ondertoon. 'Je zingt zoals je gebekt bent', zegt hij. 'Dit is mijn verbeelding van het leven. Ik heb teveel dood gezien en teveel narigheid gehad. Maar ja, je kunt niet om het leven heen, je kunt er alleen dóórheen.'

Vindt u uw vrouw op een andere vent/ dan spreken wij wel van een leermoment
(Uit: Sociale pedagogiek)

'Easy reading is hard writing. Soms heb ik een spontane ingeving, dan krijg ik het cadeau. Maar in de meeste gevallen valt me slechts de beginregel in, en is het daarna een kwestie van lang tobben.'

'Sommige gedichten lijken heel simpel, maar vaak heb ik er dan heel lang over gedaan. Ik ben een traag werkend apparaat, heel vaak onzeker. Ik heb altijd wel een idee, maar het is nog moeilijk om dat goed op papier te krijgen. Korte gedichten moeten echt flitsend

zijn; die zijn eigenlijk moeilijker dan langere gedichten.'

Ik was dronken toen ik je ontmoette. Ik was dronken toen ik je verloor. Wat kan er nog een hoop gebeuren tussen twee dronkenschappen door
(Uit: Rijk verleden)

Weemoedt studeerde van 1967 tot 1974 Nederlandse taal- en letterkunde in Leiden. 'Ik had me heel wat van mijn studententijd voorgesteld, met veel vrienden en vriendinnen, maar het viel erg tegen. Ik heb me er doorheen geslagen.' Hij woonde in een studentenflat op de Middelstegracht 10, 'toen nog een grauwe straat', en werd in zijn eerste jaar lid van SSR. 'Maar ik vond de vriendschap tegenvallen. Ik had een soort negentiende-eeuwse studentengemeenschap verwacht, uit de tijd van Piet Paaltjens en Klikspaan.' Na een jaar verbrak Weemoedt zijn lidmaatschap. Sinds 1992 woont Weemoedt in Assen. Hoewel sommige gedichten de indruk wekken dat het daar troosteloos en saai is, kan de dichter er zijn draai wel vinden. 'Het lijkt me mooi om daar te eindigen.'

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK

Lévi Weemoedt, *Pessimisme kun je leren*. Nijgh & Van Ditmar, 81 blz. €15.

Interview in boekhandel Kooyker (Breestraat 89), vrijdag 30 november, 18 uur

Maretjes

De prijs voor een Maretje bedraagt €9,- per 30 woorden, opgegeven via redactie@mare.leiden-univ.nl uiterlijk t/m maandag 16.00 uur. Maretjes aangeboden voor commerciële doeleinden worden niet geplaatst, evenmin als Maretjes waarin zaken worden aangeboden die de waarde van 4.500 euro te boven gaan.

Doe meer met je kennis! Vrijwilligers gezocht voor één uur per week **bijles en huiswerkbegeleiding** op verschillende locaties of bij de leerling thuis. **Leiden-Noord**, 23 leerlingen **basisonder-**

wijs, groep 4 t/m 8, waarvan 7 met vergoeding van 5 tot 10 euro. **Voortgezet onderwijs**: *Nederlands, 3havo. *Engels, 4havo. *Engels, brugklas anderstaligen. *Nederlands, 3havo. Nederlands, 2hbo, onderzoeksverslagen maken. * Frans, Engels, brugklas mavo-havo. *Nederlands, biologie, 2VSO, *wiskunde, Engels, brugklas, mavo-havo. *Nederlands, 2vmba. *Engels, 3havo. **Leiden-Zuid**, 4 leerlingen **basisonderwijs**, groep 4 t/m 8. Voortgezet onderwijs: Engels, 3mavo. Onderwijswinkel Driftstraat 77, ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: hdekoomen@owwleiden.nl.

Maretjes extra

Maretjes-extra zijn bedoeld voor semi-commerciële instanties. De prijs voor een Maretje-extra is €23,- incl. BTW voor elke vijftiendertig woorden. U kunt deze advertenties uiterlijk op de vrijdag vóór het verschijnen van Mare opgeven bij Bureau van Vliet B.V., postbus 20, 2040 AA Zandvoort, telefoon 023-571 47 45. E-mail: Zandvoort@bureauvanvliet.com

WWW.PHDPHOTO.NL gespecialiseerd in fotografie van universitaire promoties en oraties

morgen kunt u haar gerust weer een vraag stellen

Bel de gratis KWF Kanker Infolijn
0800 - 022 66 22
Al uw persoonlijke vragen over kanker persoonlijk beantwoord

Iedereen verdient een morgen

KWF KANKER REGIO'S

Thousands of fishy smelling cups

The campaign to get rid of plastic cups is catching on

An idea suggested by some biology students to make recyclable, eco-friendly cups mandatory at Leiden events seems to be gaining ground with Leiden City Council and other parties.

BY BART BRAUN After the town's 3 October Festival, biology student Auke-Florian Hiemstra and his fellow students fished thousands of cups out of the canals. "When will people start using reusable cups?" he and Liselotte Rambonnet wondered in an editorial in *Mare* (18 October).

What's happened since then?

"We keep taking the canoes out and we've fished another thousand cups out of an 800-metre stretch of canal. We haven't thrown them away – that would make it our problem,

not the Council's. We want to make a record of them and shove a plastic cup in the alderman's face every day, like: 'Here, look at this!' The problem hasn't gone away, and next year's festival will be here again soon! So, now there's about a thousand plastic cups in my bathroom."

How does that smell?

"A bit fishy, as if something's dying. It gives me all the more reason to do something about it, then I can have a normal shower again."

So why do you keep them?

"We're going to exhibit photographs of the plastic cups in January – we've been putting them on Instagram already (www.instagram.com/canalcups) – along with the actual cups in the Old School on Pieterskerkhof. And then we'll invite Leiden's politicians over for a New Year's reception. With drinks

from reusable cups, obviously."

And you'll discuss the issue with the City Council?

"We're already working on it! We went up to the town hall with Merijn Tinga, an environmental campaigner from Leiden and famous for being the Plastic Soup Surfer. I took a bag containing about five hundred canal cups with me: 'Look, this is what we're talking about.' They were lost for words."

And then?

"At least, the officer we spoke to was enthusiastic about reusable cups. She'll be talking to the local cafés and restaurants. The main thing they told is that it's not so much of 'whether' Leiden makes these changes but 'how' and 'when'. We've also been contacted by a documentary maker who wants to follow us for a year; it's up to the Council to

give the documentary a happy end or a sad one."

Aren't the cafés and restaurants annoyed with the plan?

"They can't go on like this. Remember, the Council had already cleaned up before we fished those thousands of plastic cups out of the canal. At the moment, the beer drinkers are not paying for the costs of cleaning up. A deposit on the glasses would mean lower cleaning costs. If it were up to us, there'd be no more plastic cups at next year's 3 October Festival."

But there are lots of other big parties and events before then: King's Day, the marathon...

"They might be too soon to make any changes, but pilot projects might be up and running by that time. The Leiden pop festival Werfpop was very difficult about the

introduction of reusable cups but now they love them and support our campaign. Switching the cups tomorrow would be best, obviously, but 3 October will be here before you know it. It's hopeful to think that if Leiden can make a change, other places can too."

There's a logo on all the Instagram cups. What does Heineken think about being linked to litter and plastic soup?

"The cups are getting more followers and likes, even (Dutch supermodel) Doutzen Kroes gave us one! We're still waiting to hear what Heineken thinks. At the Amsterdam Dance Event this year, they announced that they wanted to use a lot less plastic, so their intentions are good. We have been told that they'd like to speak to us. We'd like to know their story: at least I have enough cups to take with me."

Language struggles continue

The University Council blasts the Executive Board's tough stance on English

In a letter to the Executive Board, the University Council has expressed its "displeasure" at how Rector Carel Stolker responded to a question posed in English by the Democratic Students Party The Hague (DSP) at the last month's Council Meeting.

BY VINCENT BONGERS DSP mainly looks after the interests of students in The Hague who do not speak Dutch. Viktor Blichfeldt (International Studies), a Norwegian Council Member for the DSP, submitted a question about options for assistance to non-Dutch members of the Participation Council in October.

Stolker answered the questions

in Dutch. When Blichfeldt asked if the Rector could switch to English, the Rector refused, which Blichfeldt thought was "a little bit rude".

The University Council agrees with Blichfeldt and sent a letter to the Board to express its "displeasure" at the course of affairs. The Council is not pleased with the Board's "tough stance, which means the exclusion of a member from the debate at the meeting".

According to the Council, it is not democratic and is not what might be expected from a university that regards inclusivity and diversity as its core values. The letter says that there are "good reasons" for choosing to use English sometimes, such when a non-Dutch speaking member asks a question at the meeting. A short switch to English would be appropriate

at such times. Furthermore, the Council suggests "exploring options for simultaneous interpretation and for adding short summaries in English to documents."

The Board has responded to the Council's letter. In its response, the Board stresses that the administrative language of the university is Dutch. "Passive fluency in Dutch is required for effective participation in such bodies. Dutch is needed to understand all the relevant documents and to follow the debates. Accordingly, international members are given the opportunity to improve their Dutch by attending language classes paid for by the body in question."

The Board goes on to say that questions in English may be asked at the meeting or submitted in writing, but

the answers will be given in Dutch. "We can understand that the services of interpreters might be used at the meetings on request and we are prepared to increase the budget for your Council by 2,000 Euros per annum to pay for those services."

Blichfeldt is not very impressed by the Board's letter. He sent *Mare* an email to say that it's good that the Board will provide money for simultaneous interpreters for the Council. "But it's only a first step. It would solve some of my problems in the Council, but the faculty councils need interpreters too." Moreover, he thinks that English summaries of important papers should be available.

He's not happy about the Dutch course either. "It's almost impossible for students to achieve level B1

Dutch as the Board demands. You need to extra courses to get that far." Costs: 840 Euros and another year at university. "Students don't have that much time, especially if they're working on their master's degree. They'll have finished their programme before they can join the Participation Council."

Free lessons won't solve the problem. "Either the Board drops the B1 requirement or they provide interpreters for every council. If the Board refuses to introduce one of these two solutions, they are basically saying to internationals: 'You can't take part in the democratic process at this university.'"

The University Council will discuss this issue with the Board on 10 December.

Stilleven van een dode haan, ca. 1700, maker: Anoniem. Foto Collectie Museum De Lakenhal

Stil even

Serie over De Lakenhal-collectie

Tot aan de heropening van Museum De Lakenhal stort masterstudent film & photographic studies **Eliza Jordaan** zich op de verborgen schatten van de collectie. Deze week: een dode haan.

Gelaagdheid: het kan zo mooi zijn. Het is dit, en tegelijkertijd ook dat. Ik hou er van. Geen genoeg nemen met het oppervlakkige, of het nu gaat om beeldende kunst, literatuur of film.

Meestal wordt het bewust teweeggebracht en schuilt de uitdaging voor de kijker (of lezer) erin om de bedoelde lagen te ontdekken.

De lagen die aanwezig zijn in het werk *Stilleven van een dode haan* (ca. 1700) zijn denk ik niet de intentie van de maker. Toch is het juist die gelaagdheid die mij aansprak toen ik het voor het eerst zag. Ik doel op lagen van stilte. Stille. Drievoudig aanwezig in dit schilderij, waarvan de maker anoniem is.

Allereerst in de aard van het werk: het feit dat het een stilleven is. 'Stilleven' is een paradoxale benaming - stil en leven - contrast tussen twee uitersten.

Uiteraard kan het leven soms ook stil zijn, maar in het geval van dit genre dienen 'levenloze' objecten als onderwerp. In dit geval dus

een dode vogel, gesitueerd in een bosachtig landschap.

De gestorven haan vormt eveneens het tweede element van geluidloosheid. De haan: zijn adem ten einde, zijn dood een feit. Naar de oorzaak van de dood van het dier kan ik enkel raden. De bosrijke achtergrond biedt vrijwel geen concrete context voor mijn lekenoog. Waar hangt dat touw aan dat zijn gekromde klauw de lucht in trekt? Slechts aan één poot bungelend, vernederd, met de kop in de modder. De schoonheid van zijn verenveelvoud doet niet langer statig aan. Het rijke kleurenpalet van de haan is verdofd. Het is klaar. Het leven is stil.

Wie ook niet spreekt is de maker, die anonieme aanwezigheid. Het doek is niet gesignd, de hand van de maker is slechts aanwezig in de techniek van de penseelstreken.

Het werk is in 1889 aangekocht door Museum De Lakenhal: blijkbaar was de identiteit van de maker niet bepalend voor de keuze van de aankoop. Ik neem aan dat de beeltenis voldoende was. Dit soort collectiestukken trekken mijn aandacht: waarom is dit aangeschaft?

Wat het antwoord ook is, ik ben blij met die keuze. Want stilte kan soms lastig te vinden zijn temidden van al het tumult om ons heen. In dit doek vinden we het in veelvoud. Alles is stil. Ik als kijker eveneens.

Language courses in The Hague!

Language courses – February – May 2019

Eager to improve your language proficiency? The Academic Language Centre offers a wide range of practical language courses, dealing with all language skills: speaking, writing, listening and reading. Register now for courses starting in February!

- > Chinese 1
- > Japanese 1
- > Japanese 2
- > Spanish 1
- > Spanish 2
- > French 1
- > French 2
- > Dutch 1A
- > Dutch 1B (SPOC)

NEW! Front Office in Beehive Student Centre

Opening hours: Tuesday and Friday, 09.00-13.00

Location classes: Wijnhaven Building

Uncertain about your starting level? You can take a free entry test through our website or at the Academic Language Centre without an appointment. Made your decision? You can register online or at our reception.

For information on course schedules, prices, course content and availability, check our website:

atcleiden.nl | 071-527
2332

Kamervragen

Foto Marc de Haan

Column

Het grote kwaad

Ik onderschat regelmatig dingen. Hoelang het lopen is naar het station (hoewel ik al ruim drie jaar in Leiden woon), hoeveel werk er zit in het voorbereiden van een tentamen, hoe zwaar een tas met drie flessen wijn is, hoe luid mijn stem is na die wijn, én, zo bleek vorige week, het collectief enthousiasme over de steunpilaar van de Nederlandse samenleving ongeacht leeftijd, geslacht of inkomen: de *Allerhande*.

Die maak ik, samen met veel andere alledaagse dingen als de Pannenkoekenboot en Aardappel Anders, vooral graag belachelijk. Dat is ook niet per se een moeilijk iets met artikelen als 'handleiding om een banaan te pellen' uit de augustus-editie en het recept 'Mexicaanse rijstwafeltaart' op hun Instagram.

Goed, ik vind dat allemaal dus vreselijk hilarisch en voorlopig ben ik nog een egocentrische twintiger die denkt dat haar wereldbeeld representatief is voor dat van de rest van Nederland. Dat blijkt dus niet zo te zijn.

De nieuwe *Allerhande* lag in de winkel. Niet zomaar eentje: de jaarlijkse kersteditie. Extra dik, met een mooie gelijmde kaft in plaats van dat vastgeniete ding dat we de andere elf maanden krijgen. Luxe.

Traditiegetrouw een fiere taart op de voorkant: de 'cookie dough ijsbombe'. Nog meer luxe.

Tot hier alles goed en comfortabel, maar de rest bleek minder vertrouwd te zijn. Het *AD* schreef over mevrouw E. Houtema, die op de Facebookpagina van Albert Heijn het openen van het maandblad als volgt beschreef. 'Met iedere pagina dacht ik nog, geen paniek. Dadelijk komen de echte recepten. Dat moment kwam niet. Nou de teleurstelling was dan ook groot, niks, nada, geen lekkere braadstukken, geen wild, niet echt speciale visgerecht. Wel quinoa (pitjes) veel groen en vegetarisch. En daar wacht je dan met spanning een heel jaar op.'

Dat vind ik nou prachtig. Niet zozeer het geschil omtrent het vlees/vegaratio, maar het feit dat er mensen zijn die een jaar lang uitkijken naar een gratis maandblad (en vervolgens massaal verontwaardigd zijn). Ook schitterend: de oplossingen die worden geopperd. Zo schrijft mevrouw E. van Bale: 'Gelukkig heb ik die van vorige jaren allemaal bewaard!' Gewapend tegen het grote kwaad. Heel goed, Van Bale!

Dáár geniet ik van. Verontwaardiging over de kleine dingen. De Pannenkoekenboot. Aardappel Anders. AH Basic Kartoffelsalade. Maar dus ook een gratis maandblad. In datzelfde straatje passen trouwens perfect pepernoten dan wel paaseieren die te vroeg in de supermarktschappen liggen, te vroeg gedraaide kerstmuziek en bevuiling van de straat met stoepkrijt.

Massale verontwaardiging over een nationale feestdag met racistische elementen? Nodig, volledig terecht, maar niets aan. Logisch. Verklaarbaar. Volgende.

FEMKE BLOMMAERT studeert taalwetenschap

'Je weet dat ze soms doodgaan'

Jens Schot (22, hbo chemie)

Huis: ChimpanB (Middelstegracht)
Kamer: 12m²
Huur: €300
Bewoners: 13

Wat een hoop planten. Hoe is die verzameling begonnen?

'In mijn eerste jaar in Leiden was ik er nog niet zo mee bezig, al was ik bij mijn ouders wel vaak aan het tuinieren. Het is eigenlijk begonnen met twee cactusjes die ik met een huisgenoot bij de Intra-tuin kocht. Daarna vond ik dat ik te weinig groen in mijn kamer had. Dus heb ik meer planten in huis gehaald, en nog meer, en nu is dit het resultaat.

'Als bijbaan verkoop ik kaartjes voor de Hortus en geef ik rondleidingen. Dat

is een leuke manier om er meer mee bezig te zijn. En doordat ik meer over planten leer, wil ik er ook weer meer mee doen. Toen er een heel grote cactus in stukken werd gehakt en weggehaald, vond ik dat zonde. Toen heb ik wat stukjes meegenomen en die probeer ik nu te stekken.'

Kost het veel tijd om de boel te onderhouden?

'Zodra ze eenmaal wortels hebben, valt het wel mee hoor. Je moet er wel tegen kunnen dat er soms één doodgaat. Soms probeer je er dan nog iets van te maken, maar op een gegeven moment is het niet meer te redden.

'Mijn lievelingsplant was een avoca-

do, maar die is nu dus dood doordat ik een plaag trips heb – kleine beestjes die sap uit de cellen van een plant zuigen. Dat vond ik wel echt jammer.'

Je hebt ook best wat antieke dingen. Hoe kom je daaraan?

'De weegschaal in mijn vensterbank heb ik van mijn opa gekregen, het was ooit een visweegschaal. Geschiedenis vind ik heel interessant, en dan vooral hoe men vroeger leefde, at en hoe de straten eruit zagen.

'Het leukste boekje dat ik heb, staat vol recepten uit de Romeinse en Middeleeuwse tijd. Ik heb er weleens een soort salade uit gemaakt. In Archeologisch Park Matilo (bij de Leidse wijk Roomburg, red.)

heb je twee kruidentuinen, het boekje is daarop gebaseerd. De kruiden uit de recepten kun je daar ook plukken.'

Waarom ben je dan eigenlijk scheikunde gaan studeren?

'Ik heb eerst wel getwijfeld tussen archeologie en chemie. Maar archeologie is ook veel lezen, en daar ben ik niet zo goed in. Scheikunde ging me op de middelbare school goed af en ik wilde ook graag naast mijn studie kunnen genieten van het studentenleven. Misschien ga ik in de toekomst nog eens iets doen met biologie, en dan botanie in het bijzonder.'

DOOR SUSAN WICHGERS

Bandirah

